

Sukujen taustat ja tarinat kiinnostavat yhä useampia

Sukututkimus kiinnostaa yhä useampia, näin ainakin voi päätellä mm. Kuulutko sukuuni -tapahtumasta. Vantaalla järjestettyyn tilaisuuteen osallistui väkeä enemmän kuin koskaan ennen. Esimerkiksi Suvannon seudun sukututkimuspiiri esitteli toimintaansa ja vastaili kysymyksiin.

Jälleen on pidetty myös sukujen kokouksia.

SIVUT 2-3

Pärssisten hallitusta selfiessä: Seija Pärssinen (vas.), Marja Huovila (takana), Olavi Pärssinen, Vuokko Pärssinen-Tainio, Sakari Pärssinen, Erkki Pärssinen, puheenjohtaja Antero Pärssinen sekä sihteeri Kyösti Pärssinen.

Alakylä-Kahvenitsa kyläesittely viritti vilkkaan keskustelun

Vpl. Pyhäjärvi-seuran järjestämät kyläesittelyt ovat saaneet suuren suosion. Tähän asti vilkkain keskustelu virisi Alakylä-Kahvenitsa seudun esittelyssä. Vuonna 1934 syntynyt Pauli Pärssinen muistaa hyvin synnyinkotinsa, isänsä Viljo Juhonpoika Pärssisen isän Juho Juhonpoika Pärssisen (Pien-Juho) kaksikerroksiseksi laajennetun talon Kahvenitsajärven rannalta. Kuva: Kari Näriäinen. SIVU 8.

Ensio Näriäinen kertoo perheensä evakkotaipaleesta. – Kuva on evakkomatkalta jostakin Pieksämäen ja Jyväskylän väliltä v. 1944. Edessä vas. Martti Äijö, mummoni toinen mies, ja Hilja Äijö. Takana vas. Ensio Näriäinen, Rauha Juvonen o.s. Äijö ja Tyyne Äijö. Hilja, Rauha ja Tyyne olivat lähimmän naapurimme Matti Tp. Äijön tyttäriä.

Evakkojen kohtaloita

Evakkojen kertomuksia kokoonnuttiin kuulemaan Nokialla. Faktatiedot todistivat, miten vaikeita taipaleita tehtiin 70 vuotta sitten: Pyhäjärven evakuointisuunnitelmaan oli merkitty lapsia, vanhuksia ja heidän hoitajiaan 2390 henkeä (kuljetettavia), marssivaa väestöä 3489 henkeä, kuljetettavia nautoja 4196 ja eläinten hoitajia 1227, kuljetukseen käytettäviä hevosia oli merkitty olevan 1239, mutta kuorma-autoja vain neljä. Aikaa evakuointiin oli suunniteltu olevan 1-6 vrk evakuointikäskyn antamisesta.

SIVUT 10-11

Kotiseuturetkellä kertyi taas muistoja

Ylläppään Haapasaaret tekivät muistorikkaan kotiseutumatkan elokuun alussa. Metsäpirtin Saaroisten aallonmurtaja oli vaikuttava näky. Siellä vieraili reilu vuosi ennen talvisodan syttymistä syntynyt Vieno Lehtonen, o.s. Haapasaari. Kuva: Aimo Haapakoski. SIVU 7.

20. lokakuuta 2014

Uusia elämyksiä

Vuoden ajoista syksy ei ole monenkaan mielivuodenaika, pimeys ja kylmenevät ilmat sateineen luovat monelle väsymyksen tunteen. Takana on kiireinen kesä pitkin päivineen, valvottuine yöttömene öineen. Ajatellessa kesän aikaan saannoksia, voimme hyvillä mielin hieman antaa periksi ja ottaa levonkin kannalta. Meillä kaikilla on taipumus kuitenkin odottaa itseltämme niin monenlaisia suoritteita ja itsekseni ololle jää nykyisin liian vähän aikaa. Syksyn väsymys ei siis ole pelkästään pimeydestä johtuvaa, vaan luontaista huokaisun aikaa. Syksy on myös kiitollisuuden aikaa; me viljelijät kiitämme Luoja saadusta sadosta ja luomme ajatuksemme tulevaan kevääseen ja sen antamaan uuden kasvun ihmeeseen.

Itselleni kulunut syksy on ollut yhtä kokemusta rikkaampi. Otimme Seija-vaimon kanssa sadonkorjuutöiden jälkeen äkkilähdön – emme etelän rannoille, vaan rakkaaseen Karjalaan Pyhäjärvelle. Monellakin tavalla matka oli erilainen lukuisten edellisten matkojen rinnalla. Matka oli ensimmäinen omalla autolla, kahdestaan vaimon kanssa, ja näimme Pyhäjärven ensimmäistä kertaa syysasussaan. Majapaikaksemme valitsimme tietenkin Musakan Lomarannan. Asuessamme kahdestaan tuon viikonlopun Musakan päärakennuksessa, hiljaisuus ja luonnon monimuotoisuus antoivat meille sitä itsekseni olon aikaa. Isäntäväen kanssa käydyt keskustelut ja pienet arkiset askareet toivat mukavasti täytettyä päiviimme. Opimme tuntemaan toisiammekin taas entistä paremmin. Kolmen päivän ja tuhannen ajatun kilometrin jälkeen kotiin palattuamme oli todettava, että olimme selvästi kahdenkeskisen lomamme ansainneet.

Syksyssä – kuten muissakin vuodenaajoissa – on perinteitä, joista vuodesta toiseen pidetään kiinni. Joku aloittaa ahkeran kynttilöiden polttamisen, toinen saattaa sytyttää lenkkeilykipinänsä ja ajanlaskenta joulun tulee ainakin perheen pienempien mieliin. Saattaapa meilläkin tulla uusi perinne syksyn tuleville vuosille. Nauttikaamme syksyn väriloistosta, talvi tekee tuloaan ja hetkessä olemme keväässä haistelemassa ilmasta uuden elämän tuoksua.

PERTTI HAKANEN
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
hallituksen varajäsen

Kuulutko sukuuni -tapahtuma on aina vain suositumpi

Kyllä kannatti jälleen keran Suvannon seudun sukututkimuspiiriin ahkerien talkoolaisten työ Kuulutko sukuuni -tapahtumassa Vantaalla 11.-12.10.2014 viikonloppuna. Kävijöitä tässä Vantaan seudun sukututkijoiden nyt jo 15. keran järjestämässä tapahtumassa oli sen organisoineiden mukaan enemmän kuin koskaan ennen, runsaat parituhatta.

Viime vuosi oli väli vuosi, joka johtui siitä, että tapahtuman kokemusten mukaan parhaat tilat Hiekkaharjussa Vantaan ammattiopiston toimipisteessä Tennistiellä olivat remontoituna. Tutustujia riitti nyt lähes taukoamatta myös sukututkimuspiiriläisten koamaan kirjanäyttelyyn, muihin aineistoihin ja kysymyksiä sateli paikalla olleille sukututkijoille.

Näytteilleasettajia oli, muutaman viime hetken peruutuksen jälkeen, loppujen lopuksi ennätysmäärä, nyt 89 sukuseuraa ja muuta sukututkimusyhdistyksiä. Suvannon seudun sukututkimuspiiriin osastolla olivat suvuista esillä tällä kertaa Hyytiän, Lallukan, Metsäpirtin Peltosten ja Pärssisen sukuseurat. Tapahtuman valokuvanäyttelyyn, missä aiheena oli Sukuni, perheeni pihapiiristä, osallistuttiin omalla osastolla esillä olleilla, alueen pitäjistä kootuilla vanhoilla valokuvilla.

Sukuseuran hallituksen jäsenet Vuokko Pärssinen, Seija Pärssinen ja seuran sihteeri Kyösti Pärssinen palvelivat kävijöitä Pärssisen Sukuseuran edustajina.

Luentoja ja tietoisuuksien antia

Varatut tilat riittivät juuri ja juuri, kun kävijöitä tulvehti suosituimpien luennoitsijoiden antia ja tietoisuuksien kuuntelemaan. Päivien popaiheita olivat mm. DNA-tutkimus, sukututkimuksen koukerot ja sukukirjan laadintaan liittyneet ohjelmat.

Dosentti, Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen toiminnanjohtaja **Kari-Matti Piilahden** sukututkimuskursseille mm. Karjalan Liitossa ja kesäyliopistojen kursseilla vuosien varrella osallistuneet tiesivät ennakkoon, että hänen luennoilleen kannattaa osallistua. On varmuudella tarjolla kiinnostavalla tavalla esiintuotuja asiantuntijan

näkökulmia. Niinpä juhlasali täyttyi lähes viimeistä paikkaa myöten Piilahden hyvin elävöitettyä luennotta Kirkonarkistojen muista aineistoista. Historiankirjojen, rippikirjojen ja lastenkirjojen lisäksi hän nosti paljon kertovista lähteistä esiin kymmeniä muita aiheistoja, mm. pitäjä- ja kirkonkokousten pöytäkirjat, kirkon tilikirjat, rokotusluettelot ja kiertokoulun päiväkirjat.

Tietoisuuksista ennätin kuuntelemaan mm. v. 2007 julkaistun Vpl. Pyhäjärvi-seuran 50-vuotishistoriikin tasokkaasta taitosta ja painatuksesta, yhteistyöstä kaiken kaikkiaan tutun asiantuntijan faktori **Seppo Mahlmanin** esitystä Suku-

kirjan erilaisia julkaisumuotoja, printti vs. webbi. Hänen esityksessään käytiin läpi sekä painetun että toistaiseksi vain vähäisessä määrin käytetyn netissä julkaisemisen etuja ja ongelmia. Yllättävää oli, miten hitaasti netissä julkaiseminen contra painettu julkaisu on kasvanut. Perinteinen kirja on konkreettisenä, missä vain selailtavana, edelleen sukukirjoissa käytetty, erittäin suosittu. Webbi-versioiden etuina nousivat esiin mm. muuttuvien faktojen helppo lisäämismahdollisuus, alhaiset kustannukset sekä rajoittamaton ja ikuisen hyllytila.

KAARINA
PÄRSSINEN

Karonkassa kiiteltiin vielä Ikaalisten juhlia

Luomahaaran Korsukylä Jämsällä vietettiin karonkkaa 16.9. Paikalla oli noin 40 talkoolaista ja iloitsimme yhdessä onnistuneista Ikaalisten Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla. Haastelimme, ruokailimme ja kahvitelimme ohjelmallisen illan merkeissä. Kiitos kaikille mukana olleille hauska-illasta toivottelee, Yrjö S. Kaasalainen.

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Kesän 2015
Pyhäjärvi-juhlat
Sastamalassa
sunnuntaina 19.7.

Rotjanlahden Äikiät koolla Espoossa

Jo perinteistä tapaa noudattaen **Aapro** ja **Helena Äikiän** suku kokoontui sunnuntaina elokuun 3. päivänä suvun tapaamiseen. Juhlapaikkana oli tällä kertaa Espoo ja Røylän maja.

Isäntinä olivat **Helka** (Armaan ja Alisan tytär) ja miehensä **Eino Koponen** yhdessä lastensa perheiden kanssa. Tarkkojen ajo-ohjeiden ansiosta me satakuntalaisetkin osasimme perille hyvissä ajoin.

Seremoniamestarina toiminut Helkan ja Eino poika **Matti Koponen** toivotteli vieraat tervetulleeksi esitellen samalla juhlapaikan. Sukua olikin koolla ennätysmäärä, nelisenkymmentä henkeä, ja kaikki serkkujen sukuhaarat olivat edustettuina paikalla.

Suvun vanhin, Armas ja Alisan poika **Aarni Äikiä** toivotteli myös paikalla olijat tervetulleiksi. Samalla Aarni onnitteli edellisen juhlan jälkeen pyöreitä vuosia täyttäneitä suvun jäseniä. **Petri Äikiän** vaimo **Katri** toivottelittiin tervetulleeksi sukuun. Matti Koposen vaimoa **Minnaa** ei paikalla ollut, mutta poissaoloon löytyi varsin hyväksyttävä syy, sillä perheeseen oli edellisellä viikolla syntynyt tyttövauva – suvun nuorin sis – ja jälkepäin saatiin tietoa, että uusi sukulainen oli saanut nimen **Anni Inkeri**.

Edellisistä tapaamisista koottu sukukirja kiersi pöydästä toiseen ja **Kauko Hinkkasen** kirjoittamasta

Sukulaiset yhteiskuvassa. Edessä vasemmalla **Helka Koponen os. Äikiä**, keskellä **Reino Äikiä** ja oikealla suvun vanhin **Aarni Äikiä**. Valokuva **Katri Äikiä**

sukukirjasta pystyttiin helposti tunnistamaan kaikki paikalle saapuneet sukulaiset.

Maittavan lounaan nauttimisen jälkeen kerrottiin yhteisesti pyhäjärveläisiä läheisesti koskettavista lähiajan tapahtumista. Todettiin mm. Kauko Hinkkasen ym. henkilöiden toimesta saatavan vuoden vaihteeseen mennessä pai-

nokuntoon Vpl. Pyhäjärvi-veä kuin muitakin Kannaksen pitäjää koskettava vuoden 1918 tapahtumista kertova historiateos. Todettiin suvustamme **Armas Äikiän** osallistuneen noihin vapaussodan tapahtumiin henkilökohtaisesti. Kahvittelun jälkeen keskusteltiin niin serkkujen kuin pikkuserkkujen ja kaikkien heidän jälkeläistensä kesken

jo edesmenneitä sukupolvia lämmöllä muistellen.

Lopuksi asetettiin pihamaalle Ä-kirjaimen muotoiseen asetelmaan ja **Katri Äikiä** nappasi kuvan.

Seuraavan kerran kokoonnutaan Viljon sukuhaaran kutsumana Huittisiin elokuun ensimmäisenä sunnuntaina.

REINO ÄIKIÄ

3 468 Pärssistä

Seija Pärssinen on huhkinut Pärssisten sukututkimuksen parissa ja kertoi työnsä tuloksista Pärssisen sukuseuran hallituksen kokouksessa syyskuussa. Sukuseuran tuoreehko hallitus kokoontui puheenjohtaja **Antero Pärssisellä** Paimelassa.

Seijan koneella oli kokoushetkellä 3 468 ihmistä, joiden nimi on Pärssinen. Työ tutkimuksen parissa jatkuu kuitenkin yhä, sillä tiedostoissa on 1600-1700-luvulta vielä useita sukuhaaroja, joille ei ole löytynyt yhteistä esisää. Seuraavaksi Seijalla olikin tarkoituksena tehdä matka Mikkeliin tarkistamaan keräämiään tietoja.

Seija totesi myös, että sukuun kuuluvilta on tullut huonosti takaisin sukuselvityslomakkeita. Niiden palautuksia siis kaipaillaan kovasti vaikkapa seuran hallituksen jäsenille.

Pärssisen sukuseuran on myös saamassa oman logon/vaakunan. Hallitus valitsi parhaan **Kalervo Ahvosen** laatimista logoehdotuksista, ja Kalervo jatkaa sen viimeistelyä ja laatii myös selitteen logon symboliikasta.

Kirjatoimikunnan vetäjäksi valittiin seuran varapuheenjohtaja **Marja Huovila** ja jäseniksi **Seija Pärssinen**, **Vuokko Pärssinen-Tainio** sekä **Kyösti Pärssinen**. Tapahtumatoimikunnan vetäjäksi valittiin Antero ja jäseniksi **Erkki Pärssinen**, **Olavi Pärssinen** ja **Taisto Helle**. Taloustoimikunnan vetäjänä toimii **Timo Pohjola**. Toimikuntia päätettiin vahvistaa aina tarpeen ja tilanteen mukaan.

KYÖSTI PÄRSSINEN

Pärssisen Sukuseuran puheenjohtaja **Antero Pärssinen** Hollolasta sekä tätä sukua eri arkistolähteistä monipuolisesti tutkinut **Seija Pärssinen** Heino-lasta päivystämässä Kuulutko sukuuni-tapahtumassa. Kuva: **Kaarina Pärssinen**.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö perustettiin jo vuonna 1947

Säätiö vaalii karjalaisuutta ja tekee sitä tutuksi jälkipolville

Järjestyksessä ensimmäinen säätiöpäivä oli 1.10.2014, jotta suomalaiset tietäisivät, että säätiöt ovat olemassa, että ne tekevät tärkeää työtä Suomelle ja että ne ovat kaikkia varten, yhteiseksi hyväksi.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö Kotiseudun jättäminen 1944 johti siihen, että yhdistysten ja eri seurojen toiminta vaikeutui, kun niiden jäsenet asuivat hajallaan pitkien matkojen päässä. Osuustoiminnalliset ja muut taloudelliset yhdistykset oli purettava ja toiminta lopetettava, kun ei ollut varmuutta niiden kannattavasta toiminnasta uusilla toimipaikoilla.

Alkusysäyksen säätiön perustamiselle on antanut Pyhäjärven kunnan hoitokunnan 15.3.1947 kokouksessa tekemä päätös, jonka mukaisesti 22.3.1947 Pyhäjärven kunnan hoitokunnanpuolesta **Vilho Toiviainen**, **Matti Pärssinen**, **Impi Wiika** sekä **Mikko**

Lappalainen kutsuivat kirjeellä ja lehti-ilmoituksella Tyrvään Vammalaan 20.4.1947 klo 12.00 alkaen tilaisuuteen edustajien kautta Pyhäjärven kunnan, seurakunnan, manttaalikunnan, osuuskassat, säästöpankin, maidonmyyntiosuuskunnan, taloudelliset seurat ja yhdistykset, valistusseurat sekä aatteelliset ja hengelliset yhdistykset.

Kokouksen aiheeksi ilmoitettiin keskusteltavan ja päätettävän ns. Pyhäjärven säätiön perustaminen ja historiahanketta koskevat toimenpiteet, kuten historia-toimikunnan valitseminen, sekä rahoitus- ym. kysymykset.

Kutsukirje päättyi vetoomukseen: "...toivomme, että tämä kutsu johtaisi meidän tiemme runsaslukuisena yhteiseen neuvonpitoon hakemaan yhdessä sopivia toimintamuotoja ja aineellisia mahdollisuuksia rakkaan kotiseutumme kunnallisen muiston vaalimisek-

si ja säilyttämiseksi tuleville polville."

Ajat olivat sellaiset, että entisten pitäjän nimeä ei saanut käyttää, joten Pyhäjärvi-Säätiön säännöt hyväksyttiin 4.5.1948 pidetyssä kokouksessa, allekirjoittajina olivat **Jalmari Pusa** ja **Matti Pärssinen**. Oikeusministeriössä hyväksyttiin säännöt 18.5.1948, allekirjoittajina ministeri **Eino Pekkala** ja hallitusneuvos **Urho Miettinen**.

Ajat muuttuivat, joten Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö muutettiin nimeksi sääntömuutoksessa 22.7.1998.

Säätiön tarkoituksena on karjalaisten ja ensisijaisesti entisten pyhäjärveläisten taloudellisen ja henkisen toiminnan tukeminen ja kehittäminen. Merkittäviä rahaa vaativia saavutuksia vuosien varrelta on:

- * VPL Pyhäjärvi – kappale kannakselaisvaiheita 1950 ja uusi näköispainos 1981. Voimistelu- ja urheiluseura Kaiun historiikki 1970. Pyhäjärvi-kirja 1989. Säätiön 60-vuotishistoriikki 2008
- * viiri eli pöytästandaari 1963
- * lippu 1975
- * vaakuna 1989, joka on nähtävänä myös Karjalatalon juhlasalin, sekä Käkisalmen museon seinällä
- * entisellä kotiseudulla olleiden muistomerkkien kunnostaminen, sankarivainajien muistomerkkien pystyttäminen 1994 ja alueiden aitaaminen. Muistomerkki Alavuden kirkkomaille 141 evakossa kuolleen pyhäjärveläisen muistolle 1991
- * kirkon alttaritaulun entisöinti ja sijoittaminen Huittisten kirkkoon 1984
- * krusifiksien entisöinti ja sijoittaminen Pyhän Olavin kirkon ja seurakuntatalon seinälle Sastamalassa
- * kerran kuukaudessa ilmestyvän Vpl. Pyhäjärvi-lehden kustantaminen vuodesta 1956. Kolme näytenumeroa ilmestyi vuoden 1955 aikana
- * jokakesäiset Vpl. Pyhäjärvi-juhlat yhdessä juhlapaikkakunnan Karjalaisseuran kanssa
- * Pyhäjärven osasto Sastamalan seudun museossa
- * avustettu Äiti-Karjala monumenttia Lappeenrantaan 1993 ja nyt vireillä olevaa Evakkoäiti-muistomerkkihanketta Helsinkiin Karjalatalon yhteyteen. Säätiö on myös osakkaana Karjalaisten Heimotalo Oy:ssä (Karjalatalossa)
- * opiskeluapurahat
- * kannustusrahat mm. urheilijoille
- * lukuisia muita tässä mainitsemattomia hankkeita on tuettu säätiön varoista.

Apurahoja on jaettu säätiön alkuaikojista lähtien. Tilastotietoa on rahastojen perustamisesta lähtien, jolloin vuosina 1983-2014 on 482 pyhäjärveläiset juuret omaavaa nuorta saanut säätiön hoidossa olevista rahastoista avustusta yhteensä 124.776 euroa.

Säätiön olemassaolo takaa sen, että edelleen voimme vaalia menetetyt kotiseudun muistoa ja tehdä siitä tunnetuksi jälkipolville, sekä avustaa nuorisoaamme. Voimme myös tukea ja kehittää henkistä ja taloudellista toimintaa. Kiitos kuuluu säätiön perustajille kaukonäköisyydestä.

PIRJO KHALA
asiamies

Rakkaamme

**Elvi Anna Liisa
GRÖNMAN**

o.s. Pärssinen

* 25.6.1922 Pyhäjärvi Vpl
+ 24.8.2014 Ikaalinen*Jo kutsuivat ehtookellot
niin rakasta kulkijaa,
jäi taakse tutut pellot,
koti ja pihamaa.**Kyynsilmin jäimme me vielä tänne
aikaan ja maailmaan.
Olet Äiti jo tallella siellä,
missä jälleen kohdataan.*

Syvästi kaivaten

Markku**Seija ja Matti****Aleksi, Ida ja Aaro
sukulaiset ja ystävät***Enkeli vuoteen vierellä kulki,
hiljaa Mummon silmät sulki.
Aleksi, Ida ja Aaro*Äitimme siunattiin haudan lepoon 12.9.2014.
Sydämellinen kiitos osanotosta.
Kiitos kaikille Äitiä hoitaneille.

Meille kaikille niin rakas

Saimi Kippola

o.s. Nikkanen

* 17.01.1921 Pyhäjärvi Vpl
† 08.09.2014 Vaasa

Syvästi kaivaten ja kaikesta kiittäen

**pojat perheineen
lastenlapset perheineen
muut sukulaiset ja ystävät***Oli sulla sydän niin lämmin, hellä,
oli siellä paikka meillä jokaisella.
Mitään et pyytänyt, kaikkiesi annoit,
meidä muistit ja huolta kannoit.
Muistosi kaunis ja valoisa voimaa antaa
surun raskaan hiljaa kantaa.*Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Rakkaamme

**Soini Kalervo
Akkanen**s. 7.8.1940 VPL Pyhäjärvi
k. 24.8.2014 Kisko

Kaivaten

**perhe
sukulaiset
ystävät ja naapurit***Järven rantoja laineet huuhtelee,
puut hiljaa kuiskii, kuuntelee.
Ei saavu soutaja venheelleen,
ei lähde vesille verkoilleen.*Siunaus toimitettu.
Lämmin kiitos osanotosta.**KERRO PERHEUUTISET**Pyhäjärvi-lehdessä. Julkaisemme joka numerossa
tietoja perhetapahtumista.
Muistathan kysyä asianosaisilta luvan
tietojen julkaisuun, kiitos!**Kirkonsanoma****Sedän testamentti**

Näinä aikoina on kulunut seitsemänkymmentä vuotta Neuvostoliittoa vastaan käydyn sodan loppumisesta ja saksalaisia vastaan käydyn Lapin sodan alkamisesta. Meitä, joilla on vielä muistoja sodasta ja myös sotaa edeltäneestä ajasta, ovat koskettaneet syvästi tiedotusvälineissä olleet kuvaukset loppuneen sodan ja alkaneen sodan vaiheista. Tätä tekstiä kirjoittaessani olen elänyt vahvasti uudelleen päivälleen 70 vuotta sitten tapahtunutta, Lapin sotaan liittyntä kokemusta.

Setäni oli sodan aikana pommikoneen sähköttäjä. Hänen tehtäviinsä kuului koulututtaa Saksassa uusine, sieltä ostettavien koneiden käyttöön. Hän joutui viettämään Saksanmaalla useita viikkoja vuonna 1943. Rakkaimpia muistoesineitäni ovat sedän Saksasta minulle, 4-5-vuotiaalle, lähettämät postikortit, joissa tittelinäni aina oli ”Nuorimies”.

Kun sota Neuvostoliittoa vastaan päättyi, setäni

lentue määrättiin Lapin sotaan. Muistan, miten setäni kipuili tämän uuteen sotaan lähdön kanssa. Viimeisellä lomakäynnillään kotona hän tuskaili, miten vaikeata on lähteä sotimaan entisiä aseveljiä vastaan.

Muistan lauantaipäivän kodissani lokakuussa 1944, jolloin saimme sähkeen Onni-setäni vaimolta Helsingistä, että sedän kone oli kadonnut tiedustelulennolla Lapissa jossakin Rovaniemen korkeudella. Kone ei ollut palannut lähtökentälle Kuopion Rissalassa.

Kone ei ollut palannut, mitään muuta tietoa koneen ja miehistön kohtalosta ei saatu. Muistan tuskaiset päivät, jolloin odotimme edes jotain uutua tietoa. Setäni äiti, mummini, itki usein. Toisaalta hän lohdutti itseään ja meitä muita sanomalla joka päivä, ja useita kertoja päiväsä: ”Ei Onni ole kuollut, hän on vain kadonnut; kylä hän vielä palaa kotiin.”

Vihdoin tuli lisää tietoa. Koneeseen oli osunut ilmatorjunnan ammus, kone

oli tehnyt pakkolaskun. Mutta setäni ja toinen lentäjä olivat koettaneet pelastautua hyppäämällä laskuvarjolla korkeuttaan mennästä koneesta.

Koneen ohjaaja ja koneen neljäs mies olivat tehneet pakkolaskun, ja onnistuneet yli viikon kestäneen erämaavaelluksen jälkeen pääsemään turvaan. Heiltä tuli sitten vihdoinkin tieto tapahtuneesta. Laskuvarjolla hypänneistä miehistä ei kuulunut mitään. Vasta kolmen vuoden kuluttua saatiin tieto, että setäni oli joutunut vangiksi ja viety Saksaan. Se oli viimeinen tieto hänestä.

Setäni muistokivi on kotiseurakuntani sankarihautausmaalla. Käyn muistokivellä – en siis haudalla – aina kun käyn lapsuuteni kotiseudulla. Kiven äärellä ajatukseni kiertävät aina samoja ratoja. Kivi kertoo, että kadotessaan setäni oli juuri täyttänyt 22 vuotta. Muistan, että hän oli kaksi viikkoa ennen katoamistaan saanut ensimmäisen ja ainoan kerran pitää sylissään

syyskuussa syntyntytär-tään. Muistan, miten hän lomakäynneillään suhtautui minuun, veljensä poikaan, kuin omaan poikaansa. Olin ”nuorimies” hänen sanankäytössään. Miten miehekkäältä se tuntuikaan! Mutta muistokiven ääressä palautan aina mieleeni ne viimeiset sanat, jotka hänen suustaan kuulin hänen viimeisellä lomakäynnillään elokuussa 1944. Isoisäni kysyi pojaltaan, sedältäni, miten hän uskalsi yhä uudelleen ja uudelleen ja uudelleen lähteä taistelulennolle, kun jokainen lento saattoi olla viimeinen.

Koskaan en ole unohtanut enkä unohda näitä sanoja, joita silloin viisivuotiaana en varmasti vielä pohjia myöten ymmärtänyt. Isänsä kysymykseen setäni vastasi Raamatun sanoilla: ”Jos elän, niin Herrassa elän; jos kuolen, niin Herrassa kuolen.”

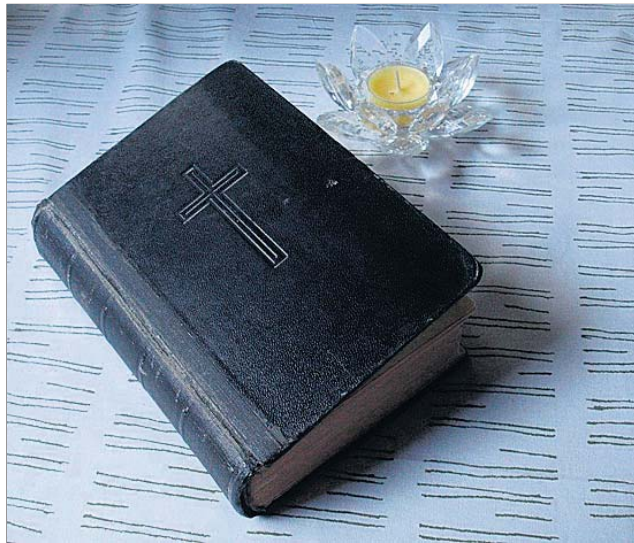
Siinä on minulle sedän testamenttia kyllyiksi.

PERTTI LUUMI

Mummon Biblia yhä tallessa

Kirjahyllyltäni on silmiini usein sattunut **Aune**-mummon vanha Biblia; mustat kannet jo vähän kulahtaneet ja kansien välissä melko joukko irrallisia lehtiä. Ja kun innostuin uudesta harrastuksesta, kirjansidon-

nasta, niin tuo teos joutui heti työn alle, ja siinä hiljaisessa touhussa ajatusmaailmaan tulivat muistot menneiltä ajoilta - ajoilta ennen sotia, evakkomatkoilta ja monista yhteisistä hetkistä täällä kanta-Suomessa.

Raamatun on mummolle lahjoittanut ensimmäisen evakkopäikamme Korpi-lahden Saakosken koulun opettaja etukannelle kirjoitettu omistuskirjoituksineen: Emäntä Aune Laulajaiselle 23.10.1944. Muistoksi **R M Olkkola**.

Aloin tuossa koulussa III luokalta, mutta en muista meidän perheellä olleen mitään sen enempää teke-

mistä koulun kanssa. Ja että muutaman kuu-

kauden paikkakunnalla ollut evakkomummo ”tutuleerataan” emännäksi - siinä on jotain, mikä olisi pitänyt selvittää aikoinaan.

Kun ”aika jätti” mummosta, Biblia päättyi **Eemil**-sedän pöydälle. Monet irttonaiset lehdet UT:n puolella kertovat, että kirjaa myös luettiin. Yllätyin aika tavalla, kun sieltä irttolehtien joukosta löytyi

sedän käsialalla isoin kirjaimin kirjoitettu paperi: Ristus naulataa; 102 & 103, ja alla nimikirjoitus Laulajainen Emil. Nuo numerot viittaavat UT:n sivuihin Luukkaan evankeliumin kohdalla, jossa kerrotaan Jeesuksen ristiinnaulitsemisesta.

Olen selittänyt tämän itselleni niin, että lapsuudestaan saakka huonokuuloinen ja myöhemmin lähes kuuro setäni, oli löytänyt äitinsä Mustakantisesta evankeliumin ytimen ja halusi näin nimikirjoituksellaan vakuuttaa sen koskevan myös häntä itseään.

Mieltä lämmittävät tällaiset pyhäinpäivämuistot!

PEKKA
ARVINPOIKA
Salitsanrannan kylästä**Kihlapari 1920-luvulta**

Annikki Lindgrén Petäjävedeltä on lähettänyt julkaistavaksi vanhempiensa kihlakuvan 1920-luvun alkupuolelta, tarkkaa päivämäärää ei ole tiedossa.

Kuvassa ovat **Juho Nolo**, s. 1896 Yläjärven Ryhmän kylässä ja **Anna Amalia Eeva**, syntynyt 1899 Metsäpirtissä. Sodan jälkeen he saivat ns. kylmän tilan Ikaalisista Sikurinkylästä.

– Isäni rakensi sinne meille oman talon ja navetan. Annikki Lindgrén haluaa myös vielä kiittää kaikkia kesän 2014 Pyhäjärvi-juhlien järjestäjiä mieleenpainuneesta juhlasta Ikaalisissa.

– Ja mieheni **Seppo** kiittää, kun sai tulkita hänelle niin rakkaita lauluja Ikaalisten kauniissa kirkossa. Hän kun on kotoisin Turusta (melkein Karjalasta)...

– Erikoiskiitokset urkuri **Atte Tenkaselle** säestyksistä ja esityksestään Konevitsan kirkonkellot; sen sävelet veivät mielen ja sielun toisiin ulottuvuuksiin. Meille jäi juhlilta pussillinen ihania muistoja.

Annikki ja Seppo Lindgrén toivottavat kaunista syksyä kaikille Pyhäjärvi-lehden lukijoille!

Taitava kynänkäyttäjä Sulo Rampa täytti 85 vuotta

Sulo Rampa syntyi 9.9.1929 Vpl Pyhjärven pitäjän Yläjärven kylässä. Lapsuusmaisema oli kaunis. Kodin vieressä kapea Yläjärvi ja muutaman kilometrin päässä karjalaisten ”meri” Laatokka. Siinä välissä peltoja, metsää ja tuttuja taloja.

Rampan perheeseen kuuluivat **Anni-äiti** sekä Sulon lisäksi tyttöt **Anna-Kaisa** ja **Mailis**. Perheen isä **Matti Rampa** haavoittui vaikeasti Suomen ja Viron vapaussodassa. Hän joutui myöhemmin pysyvään sairaalahoitoon, Sulo oli silloin kolmivuotias. Kahden evakkomatkan jälkeen Rampan niin kuin monen muun yläjärveläisperheen asuinpaikaksi tuli Satakunnassa Lavia.

Sulo Rampa oli jo nuoresta pitäen kiinnostunut kirjoittamisesta ja joitakin asioita tuli kirjatuksikin. Työelämä kiireineen vei niin ajan, ettei kirjoittamiselle jäänyt aikaa. Hänellä oli maanviljelyksen ohella rakennusyritystä, munatuotantoa ja lukuisten metsäostojen myötä metsänhoitoa. Lisäksi hän on toiminut monissa luottamustehtävissä, Lavian kunnanvaltuustossa, Osuuspankin hallinnossa 37 vuotta, josta johtokunnan puheenjohtajana 16 vuotta, Kelan asiamiehenä 25 vuotta, Hankkijan ja metsän-

hoitoyhdistyksen hallituksissa.

Hän erosi kaikista luottamustehtävistään täytettyään 55 vuotta. Hänen mielestään tilaa oli annettava nuoremmille.

Vuonna 1995 hän liittyi 66-vuotiaana Laviassa toimivaan kirjoittajapiiriin, jota ohjasi toimittaja **Leena Ruohola** Kankaanpäästä. Sulolla on erinomaisen hyvä muisti, ja hän oli jo aikaisemmin kirjoittanut monia asioita muistiin ennen kaikkea Karjalasta ja eri evakkopaikkakunnista.

Kirjoittajapiirissä käsitel-

tiin omia kirjoitettuja tekstejä ja se oli hyvää koulutusta. Leena Ruohola oli kannustava opettaja ja ammattilaisena tiesi suomen kielen ja lauseiden rakenteen kaikki opit.

Sulo oli kirjoitellut noin pari vuotta. Opettaja arvioi kirjoitettuja tekstejä ja totesi. ”Aineisto on hyvää ja sitä on riittävästi kirjan julkaisemiseksi”. Ja niin ilmestyi 1998 Sulo Rampan ensimmäinen kirja *Dynamiittia kämmenissä*. Teos kertoo Yläjärvestä ja kirjoittajan monista lapsuuden leikki- ja koulutovereista. Kaksi

evakkoonlähtöä ja uusien paikkakuntien erilaisista ihmisistä ja sen monista tahtumista.

Rampa on taitava tarinan kertoja ja ilmiömaisen muistin avulla hän muistaa muiltakin kuullut tarinat. Evakkomatka päättyi Laviin, jossa moni yläjärveläinen koki pettymyksen. Pellon raivaaminen suosta käsipelillä vaati suunnattomasti niin fyysisiä kuin henkisiä voimia. Vaikeuksista huolimatta teoksen pohjavire on myönteinen.

Kun kirjoittamisen alkuun oli päästy, niin tekstiä syntyi kuin itsestään. Vuonna 2004 ilmestyi romaani *Kirottu ylepeys*. Teos kertoo sodassa haavoittuneen Jussin toipumislomasta Keski-Suomessa, Korpilahdella. Loman aikana sota loppuu ja Jussi alkaa nuoren miehen elämän sodan rasituksista toipuvassa maassa. Teos on hyvin elävä romaani sodanjälkeisen Suomen nuorista ja metsäteollisuuden alkutaipaleesta.

Rampan kolmas teos, romaani *Elämä vaatii ubrin*sa ilmestyi 2005. Tämä niin kuin edellinenkin teos kertoo elämästä sodan päättymisen jälkeisessä Suomessa. Kirja on ennen kaikkea miehen kertomus sodan jälkeisestä ajasta ja selviytymisestä. Se on ylistys suomalaisten väkeväälle us-

kolle siitä, että uusi sukupolvi jatkaa isien ja äitien työtä ja saavuttaa sellaista, joista nämä eivät osanneet edes uneksia. Rakkaansa menettäminen on Sulo Rampan miehille ylivoimaisen raskas koettelemus.

Neljäs teos *Niin erilaisia ovat elämänpolut* ilmestyi 2009. Tämä 200-sivuinen kirja sisältää todella koskettavia ja erilaisia ihmisten elämäntarinoita. Osassa tarinoita on käytetty Pyhjärven murretta. Ystävyys, ystävien auttaminen ja anteeksianto ovat keskeisinä teoksen henkilöiden elämässä.

Viides suurteos *Eläköön Hanhijoki* ilmestyi 2011. Se on Hanhijoen seudun kyläyhdistyksen kokoama kokkas kirja. Teoksen ensimmäiset sata sivua on Sulo Rampan hyvää asiatekstiä, muistelmia ja kuvia Hanhijoen seudusta. Kirjan aineistoa koottaessa todettiin, että Karjalasta tullut Rampa oli vanhin ja ainoa lavialainen joka yleensä muisti niitä vanhoja asioita. Etusivulla kyläyhdistys kiittää Sulo Rampa arvokkaasta kirjoitustusta materiaalista.

Viimeisin kuudes ja seitsemäs kirja *Sirpaleita* ilmestyi 2012. Siihen oli lisätty samana vuonna ilmestynyt ohut kirja *Onnea on*. Sirpaleita koostuu monista elämän sirpaleista. Pieniä pa-

kinoita, Juha-poikansa kanssa tehtyjä ulkomaan kauppamatkoja niin Kiinaan kuin Eurooppaan. Runoja, ystävien tapaamisia ja niiden myötä iloa ja suruja.

Onnea on sisältää joka aukeamalla hienon värivalokuvan ja vieressä runon tai aforismin. Vuoden kiertä tammikuusta joulukuuhun näyttäytyy luonnon kuvissa kauniina. Eräs lausahdus maaliskuulta. -*Voisiko harkiten sanoa, vähin sanoin paljon asioita. Vai olisiko viisautta kokonaan vaieta.*

Sulo Rampa on eläkepäivillään luonut seitsemän kirjallista teosta. Se on valtaisa määrä, josta vilpittömät onnittelut. Myöhästyneet syntymäpäiväonnittelut viime kuun merkkipäivän johdosta, hyvää terveyttä ja luovuutta edelleenkin.

SALME RINTALA

Sulo Rampa lahjoitti 8.10.2014 kaikki kirjoittamansa teokset Vpl.Pyhjärvi-säätiölle.

Säätiön asiamies **Pirjo Kiiala** otti monin kiitoksen sanoin vastaan kirjalahjoitukset.

Säätiö kiittää myös **Pekka Karia** hänen kolmen kirjansa lahjoituksesta.

Paikkoja olla onnellinen -kirja kertoo taiteilijan töistä

”Paikkoja olla onnellinen” on taidemaalari **Maaria Märkälän** 50-vuotispäiväksi ilmestyneen, hänen omaa maalaustaidettaan esittelevän kirjan nimi.

Maaria on olemassa, koska hänen äitinsä **Selja Märkälä** omaa sukua **Pitkänen**, myöhästyi äitinsä ja muiden sisarustensa kanssa siitä evakkojunasta, joka pommitettiin. Maarian suku on kotoisin Pyhjärveltä ja Sakkolasta. Isovanhemmat, **Emanuel** ja **Helen Pitkänen**, ovat Manun sanojen mukaan niitä kuuluisia ”Sakkolan porseita”.

Maaria toimi ennen ammattitaiteilijaksi ryhtymistä pankkineitinä, henkilöstöpäällikkönä ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Reippautta vaaran varalle -kouluttajana.

Taidetta hän opiskeli Helsingin vapaassa taidekoulussa ja Pekka Halosen Akatemiasa. Maalaamisen ohella Maaria on toiminut seitsemän vuotta Suomen Kuvataiteilijaliiton puheenjohtajana. Nuorena hän pelasi lentopalloa, tanssi HAIR-musikaalissa ja näytteli tv-dokumentissa Minne pahat nuoret kadonneet.

Berliinin munkista lähti hänen intohimonsa maalaata Berliiniä, tuota taiteilijoi-

den mekkaa, paikan päällä Berliinissä. Berliiniin hän on tehnyt useita maalausmatkoja ja järjestänyt useita näyttelyjä. Muita maalausmatkoja ja näyttelyjä hänellä on ollut Siperiassa, Rio de Janeirossa, Portugalissa ja New Yorkissa.

Paikkoja olla onnellinen -kirjan kirjoittaja Taide-lehden toimitusjohtaja **Pessi Rautio** kertoo: Märkälän maalaustapa, joka tuo mieleen ekspressionismin (jonka kuvataiteellisen tyylin eräs merkittävimpiä keskuksia on juuri Berliini) on johdonmukainen, se paksu, miltei ruokaisa väri

Märkälän maalauksissa kertoo siitä, että maalauksen ei ole tarkoitus häivyttää itseään taustalle.

Märkälälle maailmassa on hyviä kohteita, joita kerta kaikkiaan on syytä kuvata maalaten, jo senkin takia, että niistä tulee niin hyviä.

Maaria Märkälä sanoo: Hetkittäin olen todella väsynyt ihmisiin. Minusta on tullut riippuvainen ajasta, jolloin saan olla omissa ajatuksissani tai ajattelematta mitään. Joskus maalauksiini maalaamani ihmiset tuntuvat olevan liikaa ja maalaan ne yli. Ankara työ valojen, varjojen ja rinnastuk-

Taiteilija Maaria Märkälä. Kuva: Pekka Kojo, muut kuvat Maarian kirjasta.

sien kanssa on ollut keino selviytyä ja jaksaa. Maalaaminen voimauttaa minua. Olen saanut kokea energian, joka syntyy samalla kun tuhlaan energiaa.

Maaria Märkälän kirjaa Paikkoja olla onnellinen voi tilata kirjakaupoista ja isänsä **Leo Märkälän** kokoomaa dokumenttia - ”Maaria Märkälän maailma” voi ostaa taiteilijalta itseltään.

maaria10@wippies.com tai puh. 040 7257839

Merkkipäiviä

Vpl. Pyhjärvi-seura muisti kesällä merkkipäiväänsä viettäneitä, seuran eteen runsaasti työtä tehnyttä **Kauko Hinkkasta**. Onnittelut ojensivat seuran puolesta sihteeri **Heli Nykänen** (kuvassa) ja puheenjohtaja **Kaarina Pärssinen**.

Syysnäkymiä Pyhäjärven hautausmaalta

Impi Wiika kirjoittaa Pyhäjärven historiassa sivulla 45 hautausmaista mm. seuraavaa:

Uuden hautausmaan osan keskipaikkeilla maantien vieressä sijaitsevat ruumis- ja leikkuuhuone. - - - Lähellä parihuonetta maantien vieressä oli ensimmäisen Suomessa kaatuneen jääkärin yliopp. Lauri Pelkosen hautakumpu pisteiden sisällä.

Kun tämäkin hautausmaan osa alkoi täyttyä, seurakunta ryhtyi hautausmaan laajentamiseen. Tällöin katsottiin sopivaksi ottaa lisämaata seurakunnan omistamasta maasta maantien toiselta puolen samansuuntaisesti entisen hautausmaan kanssa. Näin **uusin** hautausmaa muodostui vain entisen laajennukseksi. Ainoana haittana oli, että maantie kulki tämän ja entisen hautausmaan välillä. Samaa parihuonetta voitiin kuitenkin käyttää kumpaankin osaan haudattaessa.

Tässä uusimmassa, 1929 käyttöön otetussa, osassa sijaitsevat talvi- ja jatkosodan sankarivainajien 102:n pyhäjärveläisen ja kolmen metsäpirttiläisen sankarihaudat ja **Matti Ahvosen** suunnittelema muistokivi nimilaattoineen.

Olen kesän mittaan tutkinut jääkäri **Lauri Pelkosen** kuolemaan ja hautaamiseen liittyviä asioita. Topografikartassa kolmekymmenluvun lopulta on parihuone merkitty Impi Wiikan kuvauksen mukaisesti maantien varteen. Se on

nykyisen valkoisella aidalla erotetun sankarihaudan kohdalla tien toisella puolella. Kolmantena ja neljäntenä tätä kuuta kyseisestä paikasta otetut kuvat osoittavat mielestäni tuon parihuoneen jäännösten olevan vielä jäljellä. Nyt kun lehdet ovat pensaissa vähissä, kumpu ja parihuoneen oviaukko ovat selvästi nähtävissä tieltä, jopa autosta.

Muistaako joku vanhemmista pyhäjärveläisistä kyseistä parihuonetta? Olen kiinnostunut saamaan palautetta olettamuksestani.

Olenko ymmärtänyt kartan tiedot ja nyt paikalta ottamani valokuvat oikein? Kummullahan on myös näkyvissä ilmanvaihtotorvi. Parihuone on kooltaan sellainen, että siihen on mahdunut hyvinkin kolmen vainajan arkut. Entä Lauri Pelkosen hautapaikka, joka Wiikan kuvauksen mukaan sijoittuisi kuvassa näkyvästä kummusta oikealle. Siinä on vielä nytkin pienempi kohouma puiden välissä.

Nykyisten asukkaiden hautaus-alue ulottuu lähelle yllä mainittua parihuonetta, ns. toiselle välitielle saakka. Entinen kirkon alue on tiheään haudattu siten, että hautojen ympärillä on metallinen aita. Aidan sisällä on usein myös jonkinlainen istuinpenkki ja pieni pöytä Venäjän ortodoksien tavan mukaan. Sinne on haudattu myös meidän edelleen pystyssä olevaan taloon Keljaan vuonna 1946 aset-

tuneen perheen vanhemmat, jotka ovat kuolleet 1980-luvun puolivälissä. Samoin heidän 1928 syntynyt ja 2010 kuollut tyttärensä. Taloahan pitää nyt kesäkäytössä nuorempi, minun ikäiseni, tytär.

Kolmen päivän matkamme **Pulakan Eskon** ja **Kaasalaisen Yrjön** kanssa **Putuksen Hannun** kyydillä onnistui ilman ongelmia. Voimme todeta, etteivät viime aikojen tapahtumat ole vaikuttaneet ihmisten elämään rajan takana millään tavoin. Pyhäjärvelä elämä sujui entiseen malliin niin kylän raitilla ja kauppoissa kuin kunnankin virkailijoiden elämässä.

Samoin tuntui olevan tilanne Käkisalmessa. Linnan museossa oli normaalia enemmän kävijöitä lau-antaina, jolloin Venäjällä vietettiin opettajan päivää.

Musakan lomarannan palvelut olivat myös totutun korkealla tasolla. **Antti Musakan** tulkkauksista saimme jälleen kiittää siitä, että tulimme ymmärretyiksi keskusteluissa niin entisessä kodissani kuin kauppoissa Keljassa Lankisen mäellä ja kuntakeskuksessa.

Kommentteja odottaen

ANTERO
PÄRSSINEN
puh. 0505706575,
tero.parssi@phnet.fi

Parihuoneen oviaukko nykykunnossaan, hieman sortuneena ja roskaisena.

Parihuoneen kumpu ilmanvaihtotorvineen. Paikka vastaa 1:20000 kartassa merkittyä paikkaa. Pelkosen hautapaikka tästä kummusta oikealle.

Kokoonnuimme muistelemaan Toivo Niukkasta

Nokian Ruolahteen koontui 21.9.2014 yli seitsemänkymmentä **Toivo Niukkasen** lähisukulaista eri puolilta Suomea. Toivo Niukkasen syntymästä tuli kuluneeksi sata vuotta 22.9.2014. Toivo oli lähtöisin Heinosten kylästä ja puolisonsa **Kerttu**, o.s. **Pulakka**, Noitermaasta.

Tilaisuus alkoi pastori **Timo Uotilan** pitämällä muistohartaudella Suonien kirkossa. Tämän jälkeen tehtiin tervehdyskäynti Toivon, hänen äitinsä **Marian**, veljensä **Johanneksen** ja poikansa **Heikin**

haudoille. Heidät kaikki onsiunattu Suonien kirkkomaahan.

Yhtenä letkana ajoimme Toivon entiseen kotiin Ruolahden Siirtolaan, jota nykyisin pitää hänen poikansa **Jaakko** yhdessä vaimonsa **Anitan** kanssa. Entiseen navettaan on rakennettu pitotilat tämänkaltaisia perhetapaamisia varten.

Toivon puoliso **Kerttu** oli päässyt tilaisuutta varten lomalle Nokian terveyskeskuksesta ja jaksoi hyvin juhla muiden mukana. Toivon sisarusista elossa olevat **Alma Vesala**, **Tyyne**

Kokkola ja **Taimi Naskali** olivat toki mukana. Juttelu sujui karjalaiseen tapaan vilkkaana ja äänekkäänä.

Toivon vanhin poika **Henry** oli kunnostanut tilan ensimmäisen traktorin Zetor 25 K:n ajokuntoon ja katsastanut sen. Zetor-ajelu kiinnosti niin nuoria kuin vanhempiakin konemiehiä. Suvun vanhimman miespuolisen henkilön, **Veikko Niukkasen**, vävy **Hannu Koskela** oli joskus nähnyt unta, että hän saa ajaa Zetorilla. Nyt se toteutui!

Ruokailimme Anitan valmistamaa kyytön jauheli-hakeittoa ja kahvitelimme. Vapaaehtoinen ruokaraha kerättiin uudelle lastensairaalalle. Jutteluissa kävi ilmi, että suvussa on ollut sairailan avun tarvitsijoita. Rahaa kertyi yli viisisataa euroa.

Oli hienoa tavata sukulaisia, joita harvemmin nykyään näkee. Kiitos kaikille!

JAAKKO
NIUKKANEN

Eturivissä istumassa oikealta vasemmalle Alma Vesala, Kerttu Niukkanen, Tyyne Kokkola ja Taimi Naskali. Alma, Tyyne ja Taimi ovat Toivon siskoja, Kerttu puoliso.

Toivon ensimmäinen traktori Zetor 25 K ja pukilla traktorin kunnostanut Toivon vanhin poika Henry Niukkanen.

Ylläppään Haapasaarten kotiseuturetkellä seikkaili 20 sitkeää sissiiä

Haapasaaren sukuseura toteutti taas perinteisen kesäretkensä Kannakselle 30.7.-3.8.2014. Mukana oli 16 sitkeintä sissiiä sukuseurasta, joita eivät Venäjän tapahtumat pelottaneet. Vahvistuksena oli neljä sukuseuran ulkopuolista eli ryhmän koko oli kaksikymmentä henkeä.

Matkanjärjestäjän toimi taas kerran erinomaisesti Matka-Mekka ja meitä kuljetti Aaro E. Mäkelän bussi ja jo neljättä kertaa kuljettajana oli **Kari Koivisto**. Matkanjohtajana toimi **Marja-Leena Tuomisaari**. Torstai oli matkapäivä ja saavuimme iltapäivällä hotelli Viipuriin, jossa majoituimme. Hotelli oli kokonaisuudessaan positiivinen kokemus ja kaikki pelasi majoituksesta ruokai-

luihin moitteettomasti.

Perjantaina oli ns. ”sotaretkipäivä”, josta **Jouko Jokinen** kirjoittaa jäljempänä. Lauantaina lähdettiin suuntaamaan Pyhäjärvelle ja Ylläppään niemeen uimaan ja kahvin keittoon. Taas menivät matkanjohtajan aikatauluarviot pieleen, koska tiet olivat todella huonossa kunnossa. Päästiin kuitenkin perille ja käytiin ”omalla tontilla” tai ainakin lähimain. Ei kuulemma ollut Haapasaaren tontti, vaan Hiiren tontti, mutta naapuritontti kuitenkin. Suku kävi Pirsalla uimassa ja Laatokan vesi oli kylmää kuin lähdevesi johtuen edellisen päivän tuulisuudesta. Rohkeasti kaikki kuitenkin kastoivat nahkansa, kun kerran tänne asti oltiin tultu. Sitten juotiin kahvit Viro-

Ryhmäkuva bussimme edessä. Illoisia ihmisiä onnistuneen matkan jälkeen. Kuva: Aimo Haapakoski.

laisen portilla ja jatkettiin matkaa Metsäpirttiin, josta retkestä **Vuokko Lehtonen** kirjoittaa myös ohes-

sa. Takaisin piti olla Viipurissa klo 18, mutta saavuimme vasta klo 22.

Sunnuntaina lähdimme

sitten kotimatalle. Kaikki olivat tyytyväisiä matkaan ja seuraavaa matkaa alettiin jo innokkasti suunnittele-

maan vuodelle 2016.

Kiitos kaikille mukana olleille

MARJA-LEENA
TUOMISAARI

Sotahistoriapäivä Kannaksella

Perjantai 1.8.2014 kotiseuturetkellä oli varattu tällä kertaa Kannaksen sotahistorian kertaamiselle. Oppaanamme oli hyvin suomea puhuva ja paikalliseen sotahistoriaan neutraalisti suhtautuva **Bair Irintšev**.

Aamukahdeksalta lähdimme matkaan Viipurista ja suuntasimme kohti Koivistoa. Ensimmäinen pysähdys oli **Josef Stenbäckin** suunnitteleman Koiviston kirkon kohdalla, joka vielä ylväänä seisoipaikallaan, mutta ei enää kristillisessä käytössä. Nykyinen käyttö on nuorten kulttuuritalo. Pakolliset valokuvat otettiin ja asian tilaa jälleen kerran ihmeteltyämme jatkoimme matkaa talvisodan taistelupaikalle Inkilään, jossa saimme tutustua Inkilän lohkokalle olleisiin bunkkereiden jäänteisiin, Ink6- ja Ink7-bunkkerit sekä Taavetti Inkisen muistomerkkiin. Oppaamme kertoi mitä ko. paikalla talvisodassa oli tapahtunut, sillä ainakin yksi venäläisten panssarivaunu oli matkansa päin taistellut kyseisellä paikalla.

Tästä matkamme jatkui Summaan, jossa 1940 maamme kohtaloa ratkottien useita päiviä linjojen venyessä puolin ja toisin antaen lopulta sitten periksi 11. helmikuuta 1940. Summassa kävimme kenttähautausmaalla ja SK 16 -bunkkerilla. SK 16 -bunkkerin liepeillä saatiin joulukuussa 1939 saaliiksi T-28 panssarivaunu, joka ristittiin sitten ”postijunaksi”, koska ko. vaunun sisällä oli puna-armeijan poikien postia, mutta sillä kertaa väärässä osoitteessa.

Summasta matka jatkui jatkosodan ratkaisutaistelujen paikoille. Ensimmäisenä kohteena niistä oli Kuuterselkä, jossa venäläiset ovat entisöineet suomalaisen asema museoksi. Kyseessä olevassa kohteessa suomalainen **Setti Manninen** kohtasi matkansa päin. Venäläiset paikalliset sotahistorian harrastajat olivat nähneet paljon vaivaa entisöinnin kanssa.

Kuuterselässä keittelimme hyvät kahvit ja grillasimme **Laamasen Samin** mukaansa ottamalla pikagrillillä makkarat. Sitten matka jatkui taas ja koska aikaa oli jo kulunut runsaasti, jätimme Siiranmäen väliin ja suuntasimme kohti Äyräpään harjuja. Äyräpäässä olimme paikassa, jossa suomalaiset pitivät pintansa 21.6.1944- 9.7.1944 ylivoimaa vastaan.

Haapasaaren Hannu ja poikansa **Jussi** kävivät Vuoksessa uimassa ja totesivat, että yli uiminen on ollut melkoinen voimainponnistus, koska virta on todella voimakas Äyräpään ja Vasikkasaaren kohdalla.

Ilma oli todella kaunis ja aurinko paistoi täydeltä taivaalta, kun jatkoimme matkaa kohti Ihantalaa, jossa ratkaistiin isänmaamme kohtaloa kesä-heinäkuussa 1944. Oppaamme Bair selvitti taistelujen kulkua alueella ja kävimme vielä Ihantalassa taistelujen muistomerkillä. Sitten koitti aika palata takaisin hotelli Viipuriin, päivä oli todella antoisa ja matkalaiset tyytyväisiä.

JOUKO JOKINEN
Irma Jokisen, o.s.
Haapasaari, nuorin poika

Muistorikas retki Metsäpirtin Saaroisiin

Lauantaina 2.8.2014 noin klo 18 linja-automme vihdoin pääsi Metsäpirtin Koselaan. Meidän piti tavata tulkkimme ja taksikuskimme Koselan Kulttuuritalon edessä, mutta ajoimme vähän ohi. Koselassa oli vilkasta torimyyntiä ja baari sekä kauppa olivat auki. Koska olimme aikataulustamme jo monta tuntia myöhässä, olin valmis luopumaan koko retkestä, mutta ystävälliset sukulaiseni pakottivat lähtemään synnyinkylääni Metsäpirtin Saaroisiin.

Paikalle tuli ensin **Aleksei**, joka ei osannut muita kieliä kuin venäjää. Hänellä oli kuitenkin sanakirja mukana. Hän soitti paikalle **Lida Budan**, johon sihteerimme ja matkaoppaamme Marja-Leena Tuomisaari oli ollut sähköpostilla yhteydessä. Lida Buda oli itse ystävällisyys ja avulaisuus. Aivan hätkähdin, kun huomasin hänen muistutavan paljolti rakasta metsäpirttiläistä kotimuummiani, lapsuuteni tärkeintä ihmistä.

Lida Buda puhui todella kaunisti ja huoliteltua suomea. Kun ihmettelimme hänen suomen taitoaan, hän kertoi, että hänen opettajaäitinsä oli opettanut häntä alakoulussa Vuonnissa, mutta yläkouluun hän oli siirtynyt Uhtuaan, jota nykyään kutsutaan Kalevalaksi. Yläkoulussakin kaikki kirjat olivat suomalaisia, vain kielioppi oli venäjäksi. Yläkoulusta oppilaat pääsivät kotiin vain joululomaksi ja kesälomaksi.

Lidan ja Aleksin kutsu- mana linja-automme viereen kurvasi kaunis valkoinen taksi. Ajuri oli ilmeisesti Aleksin poika. Seurasi

isän ja pojan neuvottelu, jonka seurauksena keikan saikin heittää poika. Näytimme Saaroisten kyläkirkosta kuuluisan aallommurtajan kuvaa ja Maskemällä sijainnutta syntymäkotini tontin paikkaa. Lähdimme liikkeelle vauhdikkaasti, sillä tie oli päällystetty ja aivan tasainen. Taksipojalla ei ollut omaa karttaa puhumattakaan nyt navigaattorista.

Taksissa oli minun **Vieno Lehtosen** lisäksi mieheni **Atso Lehtonen**, serkkuni **Jorma Haapasaari**, jonka äiti oli metsäpirttiläinen sekä todella taitava valokuvaajamme suvun mainio vävypoika **Aimo Haapakoski**. Itse olen käynyt Saaroissa jo kerran aikaisemmin, heti juhannuksen jälkeen v. 1989. Edellisestä käynnistä oli siis kulunut jo 25 vuotta. Silloin oppaani oli tätini **Laina Sandström** ja hänen sekä äitini **Iines Ahtiaisen** (o.s. Haapasaari) ystävä **Alma Hassi**.

Taksipoika ajeli todella huonoksi käynnyttä tietä autoa säästämättä. Vihdoin Laatokka pilkkotti, mutta edessä oli valtavan iso punainen rautapuomi. Ei autanut muuta kuin ajaa takaisin ja lähteä yrittämään toista tietä. Välillä taksikustakin jututti paria neitokaista, jotka hymyilivät ja kikattiivat automiehelle hurmaavasti. Sitten jatkoimme matkaa hyvin vauhdikkaasti. Jälleen pilkkotti Laatokka, mutta nyt olikin vastassa valtava sininen puomi ja jokin uudehko laitos. Aikaa oli lähdöstämme kulunut jo paljon yli tunti, ja toiset vain odottivat meitä. Yritin viittomalla näyttää, että haluamme toisten luo, mutta kun samassa ilmantui kol-

mas tienhaara, taksimme suunnisti entistäkin vauhdikkaammin jälleen kohti uusia seikkailuja.

Taas näkyi Laatokka, ja oikealla puolella oli metsän valtaama Maskemäki. Hetken päästä näkyi vihdoin aallommurtaja, joka oli varma maamerkki. Olimme siis oikeassa paikassa. Aallommurtaja oli valmistunut vuoden 1933 lopulla. Ihmettelimme joukolla, miten jo tuolloin oli saatu aikaan noin valtava kivirakennelma, joka oli peräti 618 metriä pitkä. Aallommurtaja rakennettiin helpottamaan Metsäpirtin kalastajien työtä, sillä Metsäpirtin edustalla ei ole lainkaan suojaavaa saaristoa.

Kiipesimme aallommurtajalle väärästä paikasta. Miehet nousivat ketterästi aallommurtajan tasaiselle pinnalle, mutta minä tapani mukaan kompuroin. Mieheni kehottikin minua lähtemään lenkille aivan aallommurtajan päästä, etten loukkaisi leikattua polveani.

Kun miehet marssivat kauemmaksi, päätin yrittää uudelleen. Heitin käsilaukkuni kauas. Kun yritin kiivetä, kivi vierähti jalkani alta. Olisi sittenkin pitänyt uskoa miestäni. Onneksi taksipoikamme toi laukun lähemmäksi ja ojensi minulle kätensä. Siinä sitten ihmeteltiin, kumpi meistä saa vedetyksi toisen puoleensa, sillä minä olin taksikuskiamme ainakin kolme kertaa painavampi. Onneksi taksipoika voitti ja ojensi minulle vielä kohteliaasti laukkuni. Hänen avuliaisuutensa ja kohteliaisuutensa takia olin valmis antamaan hänelle anteeksi kaikki harha-ajelut.

Pääsin kauniissa iltauringossa kävelemään tasaista aallommurtajaa pitkin ja ihailemaan laajaa Laatokan merta, jonka laineista äiti sisaruksineen niin paljon kaihoten lauloi. Tunsin jollakin tavalla päässeeni perille, vaikka Saaroisten pelot olivat täysin metsittyneet.

Edellisellä kerralla iso karkasovhoosi piti pelot kunnossa. Pelloilla oli valmiina isot lantapatterit. Joka paikka oli hehkeimmässä kukassaan. Kullerotkin tuntuivat olevan suurempia kuin Lapissa. Silloin myös kauniit sireenit ja valtava siperianhernepensas kutsuivat minut kotiraunioille.

Kiirehdimme paluumatkalle. Viisjoella soi puhelimeni. Apukuljettajamme sukulaispoika Sami vain tiedusteli, milloin aioimme palata. Oli helppo vastata, että saavumme muutaman minuutin kuluttua. Seuralaismme olivat keksineet erilaisia syitä viipymiseemme aina auton hajoamisesta kidnappaamiseen asti.

Jatkoimme vihdoinkin Viipuriin, jossa monipuolinen ruoka oli odottanut nauttijoitaan peräti yli neljä tuntia Pyöreän tornin ravintolassa.

Kiitos, rakkaat sukulaiset, kun soitte minulle kotiseutumatkan ja muutenkin piditte meistä ikäihmisistä hyvää huolta. Taisin olla matkaseurueessa ainoa Karjalassa syntynyt, sillä täytin talvisodan syttyessä 30.11.1939 vasta vuoden ja neljä kuukautta.

VIENO
LEHTONEN
Iines Ahtiaisen,
o.s. Haapasaari, tytär

Osallistujat innostuivat keskustelemaan Alakylä-Kahvenitsan seutu kuvissa ja tarinoissa

Tosi on, että nykypäivänä suorastaan janotaan kuvia ja kertomuksia vanhasta Vpl. Pyhäjärvestä. Näin voi todeta, koska pitäjaseuramme neljäs, koulupiirin kylä esittelevä tilaisuus onnistui nappiin saamamme palautteen mukaan. Tämän voi sanoa olevan paljolti myös paikalle tulleiden 34 osallistujan omaa ansiota.

Pienellä ajalla valmistelut, osallistujien lyhyet puheenvuorot täydensivät innostavaksi koettua kylän esittelyä. **Markku Erkinpoika Pärssinen** oli seuran toivomuksesta koonnut sen, käyttäen runkona pääosin vanhoja valokuvia eri vuosikymmeniltä ja niitä täydentäneitä kuvauksia. Missään aiemmassa kyläesittelyssä ei ole viriinyt niin innokasta keskustelua kuin nyt. Osallistujista suuri osa jatkoi vilkasta keskustelua haastelemassa vielä tunnin verran tilaisuuden jälkeen.

Kuva-aarteiden vanhoista kuvista valtaosa oli lähtöisin **Oiva Kaasalaisen** tallentamista, aikoinaan kyläkirjaa varten kerätyistä valokuvista. Oiva ja Markku olivat tehneet huolellista ennakkotyötä apunaan aikoinaan v. 2006 ilmestynyttä Alakylä-Kahvenitsan koulupiirin kyläkirjaa työstämässä kirjatoimikunnassa ollut **Arvo Matinp. Pärssinen**, s.1928.

Kolmikon yhdessä valitsemat kuvat eri vuosikymmeniltä kertoivat kylän elämästä ja ihmisistä. Harvinaisuutena mm. Arvo Matinp. Pärssinen v. 1957 salaa Pietarista käsin tekemältä käynniltä Kahvenitsassa synnyinkodissaan ja sen ympäristöstä. Uusimmat esityksen kuvat olivat alueelta 1990 avautuneen kotiseutumatkailun vuosikymmeniltä.

Tästä esityksen ennakkovalmistelussa saadusta avus-

ta erityinen kiitos seuraltamme myös Arvolle ja Oivalle! Valitettavasti kumpikaan heistä ei tällä kertaa päässyt mukaan itse tilaisuuteen.

Kaksi koulua

Kylän lapsia varten koulusta ensimmäisen, v. 1903 toimintansa aloittaneen Alakylän koulun, rakennus valmistui v. 1908 n.s. Lepoimäelle. Se säilyi rakennuksena aina vuosituhannen vaihteen tienoille saakka, joten alkuvuosisikymmenen kotiseutumatkailijoista monet ennättivät sen nähdä.

Rakennuksessa kerrottiin allekirjoittaneen siellä 1990-luvun lopulla käydessä sijainneen loppuajoinaan mm. teollisuusompelimo.

Tässä Alakylän koulussa kansakoulun ensimmäisen luokan suorittanut, sukulaisten luona silloin kortteerissa ollut, myöhemmin Konnitsan kouluun siirtynyt, **Ensio Näriäinen**, s. 1927, kertoi kuulijoille henkilökohtaisia pikkupojan muistojaan Alakylän koulusta. Ension terävän muistin ansiosta pienen pojan elämä 1930-luvulla tuli hyvin eloisesti esiin ja Ension kerrontaa olisi halunnut kuunnella pidemmältikin.

Kun Kahvenitsan, Puikkoisten ja Heinoisten kylien perheissä Alakylän lisäksi lapsikatraat kasvoivat, kunnan isät päättivät viisaasti jakaa koulupiirin kahtia ja rakennuttaa toisen koulun. Kahvenitsan uuden koulupiirin, jonka johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin **Juho Juhonp. Pärssinen**, koulurakennus sijoitettiin Lypsyaho-nimiselle paikalle, lähemmäs Heinoisten kylää.

Tämä Kahvenitsan koulun puurakennus siirrettiin venäläisten toimesta uudelle, nykyiselle paikalleen Pyhäkylän kivisen kouluraken-

Markku Pärssinen piti mielenkiintoisen, valokuvien perustuvan esityksen Alakylän ja Kahvenitsan seuduilta. Kuva: Sini Heikkonen.

Kunnalliskoti, edustalla Uusitalot.

nuksen läheisyyteen, vain lyhyen matkaa kirkkoahostasta. Uudelta sijaintipaikaltaan sen ensimmäisten joukossa löysi **Tuomo Rätty**. Hän jäljitti vanhempiensa, opettajapariskunta **Kerttu o.s. Louhos** ja **Väinö Rädyn** ja sisarusten kotitalon, Kahvenitsan koulurakennuksen sijaintia kotiseutumatkailullaan. Saimme kuulla tuokion Tuomon muisteluksia varsinkin äidistään Kerttu Rädystä.

Kunnalliskoti lapsuusvuosien kasvuympäristönä

Tilaisuuden värikkäimpiä omakohtaisia muistoja kyliltä kertoi elokuvaneuvos

Kari Uusitalo, s. 1933.

Vanhempiensa, kunnalliskodin tilanhoitaja **Urho A. Uusitalon** ja kodin johtajatar **Iiris Uusitalon** esikoiseksi tähän v. 1927 valmistuneen kunnalliskodin ja sen henkilökunnan ja asukkaiden muodostamaan yhteisöön syntynyt **Kari Uusitalo** kertoi mm. seuraavan tarinanpätkän:

Kunnalliskodin rakennukseen valmistui vuoden 1935 remontissa laajennusosaksi lisäsiipi. Uusitalot oli valittu toiseen pitäjään uusiin virkoihin. Mutta tästä kuultuaan kunnalliskodin johtokunta päätti kiireesti, houkutellakseen hyvin pidettyjä ja suosittuja Uusita-

loja jäämään tehtävänsä, rakennuttaa perheelle avaramman asunnon. Rahat lisäsiiven rakentamiseen löytyivät kunnan kassasta.

Kirjailijaurastaan, elämästään ja tuotannostaan Vpl. Pyhäjärvi-seuran tilaisuudessa maaliskuussa 2013 kertoneen Uusitalon muistelmia Pyhäjärveltä sisältyy myös Vpl. Pyhäjärvi-lehden numerossa 03/2013 julkaistun, esitelmään pohjautuvaan, kirjoitukseen.

Asukkaiden elämää ja harrastuksia

Näissä kyliltä löytyi mm. saha ja pieni tiilitehdas. Suuri vaikutus asujaimiston elämään oli läheisellä Touvilan (Taubilan) kartanolla. Mutta pääosin harjoitettiin maanviljelystä alueen hyvin viljaviksi osoittautuneilla pelloilla.

Yhtenä tunnetuimmista kylien viljelijöistä voitaneen pitää Kahvenitsanjärven rannalla, Anttilanmäellä asunutta isoisäni **Juho Heikinpoika Pärssisen** ja **Maria Sofia Pekantytär Jorosen** perhettä. Perheen viisilapsisen sisarusarjan vanhimman, **Juho Juhonpoika (Pien-Juho) Pärssisen** ja puolisonsa **Maria o.s. Näriäisen** jälkeläisistä tilaisuuteen osallistui mm. perheen esikoispojan **Viljo Juhonpoika Pärssisen** vanhin lapsi **Pauli Viljonpoika Pärssinen**, s. 1934.

Pauli Pärssinen muisteli lapsuusvuosiaan ja kertomuksia Kahvenitsanjärven rannalla sijainneesta synnyinkodistaan. Kun Juho Juhonpojalle oli syntymässä ensimmäinen lapsenlapsi (Pauli) esikoispoika Viljon perheeseen, päättivät Juho ja Mari muutta mutkitta korottaa kotitaloaan rakentamalla toisen kerroksen. Näin järjestyi ensiasunto Viljolle ja tämän nuorikolle **Helmille** pikkuperheineen.

Juho Juhonpojan alkuun pystyttämä rakennus oli kylällä 2000-luvun alkuun saakka nähtävissä kutakuinkin 1930-luvun lopun 2-kerroksisessa asussa. Se toimi pietarilaisen perheen hyvin hoitamassa pihapiirissä, lähinnä kesäasuntona. Pihalle oli rakennettu myös

hemmin mm. uima-alas ja sauna. Talon omistajat ovat vuosien varrella vaihtuneet. Kun 30-luvun rakennus paloi, paikalle nousi uusitalo, yksikerroksisena. Näihin taloa asuneisiin omistajaperheisiin setäni Pien-Juhon jälkeläiset ovat pitäneet yhteyttä.

Edesmenneen sisarensa **Hilkka Junkkarin o.s. Pärssisen** (1921-2000) muistinkirjattuja katkelmia lapsuutensa ja nuoruutensa elämästä Kahvenitsan ja Heinoisten kylillä luki **Kaarina Pärssinen**.

Alakylän, Kahvenitsan, Puikkosten ja Heinoisten kylien asukkaiden elämä oli hyvin aktiivisesti mm. kulttuuria, urheilua ja marittaimista suosivaa. Esityksen kuvakavalkadissa nähtiin esimerkiksi harrastusryhmien toiminnasta. Vilkkaimmin ja pisimpään niistä toimineita oli v. 1905 perustettu Alakylän Pyrintö nuorisoseura, joka jatkoi toimintaansa uusilla asuinsijoilla Kiikassa.

Seuran 100-vuotisen historian kunniaksi järjestettiin v. 2005 heinäkuussa juhlatmatka. Siitä ja seuran historiikista käytti tilaisuudessa puheenvuoron **Maritta Erkintytär Kemppi o.s. Pärssinen**.

Tilaisuudessa kiersi mm. kuvaharvinaisuus, jonka **Eila Laurintytär Pärssinen** oli tuonut nuorisoseuran perustamispaikkana olleen sukulaisensa Juho Heikinp. Pärssisen (lautamiehe Juho) talossa asuneesta perheestä neljän sukupolven ajalta.

Alakylän Pyrintö n.s. ei missään vaiheessa ole lahkannut olemasta ja sen viimeisenä puheenjohtajana toimi yli 50 vuoden ajan kuolemaansa 2007 saakka **Erkki Juhonpoika Pärssinen**. Nuorisoseuran viimeisten aktiivien toimesta muistoja vaalii perinnetyöryhmä, johon mm. kuuluivat edellä mainitut Oiva Kaasalainen ja Arvo Pärssinen.

Kyläesittelyt jatkuvat ensi vuonna

Suuren suosion saaneita Pyhäjärveä kylältä esiteltäviä tilaisuuksia jatketaan Vpl. Pyhäjärvi-seuran toiminnassa ensi vuonna.

Tulossa ovat ainakin Pyhäkylän ja Enkkuan koulupiirien esittelyt. Ajoitus selvinnee seuran 2015 toimintasuunnitelmasta päättämiin mennessä. Se taas tiedetään seuran syyskokouksessa, joka pidetään marraskuun viimeisenä sunnuntaina, ensimmäisenä adventtina 30.11.14 Karjalatalon Yläsalissa.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kahvenitsan koulun opettajapariskunnan Kerttu o.s. Louhos ja Väinö Rädyn sotien jälkeen syntynyt poika Tuomo Rätty muisteli tilaisuudessa vanhempiensa koulu-uraa ja omia käyntejään viime vuosikymmeninä Vpl. Pyhäjärvellä mm. jäljittämässä Kahvenitsan koulurakennuksen sijaintia. Kuva: Kari Näriäinen.

Puikkoisten peltoaukeaa.

Pitäjäyhteisöillä oli syystapaaminen

Suvannon seudun säätiöt ja pitäjäyhteisöt kokoontuvat kahdesti vuoden aikana ja tällä kertaa Räisäläisten Säätiö järjesti tapaamisen Säkylässä 27.9.2014. Kaunis aurinkoinen syysää saatteli kokoukseen tulijat, joko suoraan kokouspaikka Tupalan Hoviin tai Räisäläkeskuksen kautta Köyliöstä. Kokous oli kymmenen toimintavuotensa aikana 20:s.

Minulle ensikertalaisena olikin mielenkiintoista kuulla aivan alkuun kaikkien paikalle päässeiden esittäytymiskierros, joka ei ollut vain nimi nimen perään. Jokainen kertoi nimen lisäksi vähintään sen, että mistä suunnalta Karjalaa sukujuuret löytyivät.

Tuo muiden pitäjien ja kylien hahmottaminen sekä niihin tutustuminen ”oman pitäjän” lisäksi on yksi hyvä syy kokoontumisellemme. Yhteinen historia suvannonseutulaishilse auttaa ymmärtämään yhteydenpidon kiemurat ja halun säilyttää kontaktit itärajan taakse, sekä palon saada säilytettyä mahdollisimman paljon olemassa olevia kohteita suomalaisajasta. Lisäksi yhdessä asioiden mietintä antaa usein uusia näkökantoja ja toimintamalleja. Yhteistyö on rikastuttavaa.

Kokouksessa ei alettu murehtimaan maailman poliittista tilannetta, joka toki koskee meitä kaikkia ja herättää kysymyksiä. Totesimme, että päivänpolttavat uutiset ovat saattaneet vaikuttaa jossakin määrin esimerkiksi tapaamisiin, jotka ovat jääneet toisinaan torsoiksi rajanaapurimme osalta. Se kuinka jatkaisimme naapurimme kanssa, tiivistyi sanontaan: suhtaudutaan ”lehmän levollisuudella”.

Yhteistyö venäläisten kanssa näyttäisi vaativan ”venäläisen systeemin” tuntemista ja tuskin pahitteeksi ei olisi oppia myös heidän tapakulttuuristaan. Kannaksen yhteyshenkilöiden kartoittaminen ja yhteystieto-

Syyskuun pitäjätapaamisen väkeä. Kuva: Kirsti Tupala.

jen päivittäminen pitäisi olla ajan tasalla, jotta mahdolliset vierailut, matkat ja muu yhteistyö sujuisi mahdollisimman mutkattomasti. Suvannon seudun säätiöt ja pitäjäyhteisöt jatkakoot menestyksellistä yhteistyötä Karjalan Kannakselle luottaen: kun meillä menee hyvin ja teillä menee hyvin – kaikilla menee hyvin.

Pitäjälehtien tulevaisuus

Pöydälle nostettiin kysymys pitäjälehtien tulevaisuudesta. Onko syytä miettiä yhteistä lehteä? Kuultiin kuinka pitäjälehdet voivat tällä hetkellä. Puheenvuoroissa todettiin, että esimerkiksi Pyhäjärvi-lehti, jota on painettu vuodesta 1955 sekä samoin vuodesta 1957 ilmestynyt Suvannon Seutu voivat ihan mukavasti. Räisäläisen (1955) todettiin myös saaneen uutta ilmettä ja hengittävän ihan mukavasti.

Toki kaikkien lehtien haaste on saada uusia tilaajia tai ainakin pitää lukijakunta nykyisissä lukemissa. Kukaan ei juuri nyt kokenut tarvetta suuriin muutoksiin pitäjälehtien osalta. Yhteinen näkemys oli, että seurataan tilannetta ja pidetään mielessä, josko tulevaisuudessa pitää harkita lehtien yhdistämistä.

Pitäjälehtiä on myös saatavilla Internetistä. Kannaksen saati, että vähintäänkin yhteisöiden kotisi-

vujen kautta löytyisi linkki eri pitäjälehtiin. Tärkeänä väylänä pidettiin myös, että linkit löytyisivät Karjalan Liiton nettisivuston kautta.

Virtuaalivierailuja

Klisee lienee todeta, että netti/virtuaalimaailma on tätä päivää. Sekä omissa yhteisöissä kuin myös rajanaapurin puolella ihmiset käyttävät erilaisia väyliä tiedonhakuun, yhteyksien luomiseen ja aikansa seuraamiseen juuri virtuaalisesti.

Se sukupolvi, joka ei ole syntynyt, elänyt tai vielä kokenut vierailua konkreettisesti juurillaan Karjalassa saattaa tehdä netissä ensivierailun vaikka paikallisjunnassa matkalla töistä kotiin.

Ei pidä unohtaa yhdistyksien ja säätiöiden kotisivuja eikä vapaampien, esimerkiksi facebook-tyyppisten sivustojen ylläpitämistä. Se, kuinka niissä esittäydään, on käyntikortti ja mainos jokaiselle vierailijalle. Palaako virtuaalivierailija uudelleen – jäikö kiinnostus itämään? On paljon kiinni siitä, kuinka mielenkiintoinen, houkutteleva, selkeä ja vastauksia antava sisältö on sivustoilla.

Luonto- ja kulttuurikohdekartta

Keskusteltiin luonto- ja kulttuurikohteiden kartoittamisesta kartaksi kohde-esitteineen. Nyt on aika, jolloin olisi otollista saada muistiin merkatuksi olleet

ja olevat kohteet. Tämä työ tulisi aloittaa välittömästi ja saada tallennetuksi muotoon jos toiseen. Kohteiden merkitseminen tarkoin koordinaatein sekä informaatio on tehtävä nyt, jotta tuleville sukupolville jäisi jälkiä, joita etsiä ja tutkia.

Tämäntyyppinen työ on aloitettava mahdollisimman nopeasti, koska kohteita luonto peittää tai ihmisen hävittää. Muistijälkeen on valitettavasti katoavaa.

Itse näkisin tässä mahdollisuuden tarvittaessa Suvannon seudun matkailun monipuolistamiseen ja lisäämiseen.

Viedään viestiä eteenpäin

Suvannon seudun säätiöiden ja pitäjäyhteisöjen kokoontumisissa ei tehdä sitovia päätöksiä, mutta mietinnät ja ratkaisumallit viedään eteenpäin omille tahoille.

Mielestäni yhteisen pöydän ääreen on syytä jatkosakin istua, jotta tiedämme mitä naapuripitäjissä pohditaan ja työsketään, mitä voimme tehdä yhdessä ja missä tarvitsemme lisäapua. Juuret ovat päivä päivältä kauempana, mutta kun niitä ravitsee ja kastelee riittävästi usein, ne eivät häviä.

SEILA
HOPPENDORFF
Räisäläisten Säätiö

Kotikokin kertomaa

Kangastatti ja kehnäsieni

Me karjalaiset olemme aina käyttäneet ravinnoksemme sieniä. Tietääkseni sienistä kerättiin aikaisemmin pääasiassa rouskuja, ja syötävän sienien tuntomerkeksi usein mainittiin juuri rouskuista lähtevä maitiaisneste. Rouskuja kerättiin pääasiassa suolasieniksi, ja siihen ne ovatkin kaikkein parhaita.

Arvelisin, että karjalaisille olisivat olleet tuttuja syötäviä sieniä myös tatit ja kantarellit, kun taas esimerkiksi haperoita tuskin kerättiin ruokapöytään. Sieniharrastuksen levitessä myöhemmin koko maan alueelle, myös Länsi-Suomeen, alettiin arvostaa myös muita syötäviä sieniä, esimerkiksi myöhäissyksyn suppilovahveroita, joista on tullut kaupunkien toripöytien yksi suosituimmista sienistä.

Esittelen seuraavassa kaksi mielestäni erinomaista ruokasientä, joita ei kuule yleensä pidettävän syötävien sienien kärkipäähän kuuluviksi. Ne ovat kangastatti ja kehnäsieni.

Tattien ykkönen on tietysti herkkutatti, jonka kaupallinen merkitys on suuri, koska esimerkiksi italialaiset ovat kovin persoja suomalaisten herkkutattien perään. Mutta monet muutkin tatit ovat hyviä. Tateissa on sekin hyvä puoli, että ne oppii tuntemaan helposti, eikä Suomessa esiintyvistä tateista löydy myrkyllisiä kuin tauriontatti ja piruntatti, joita on äärimmäisen harvoin tavattu lounaisimmasta Suomesta. Pahalta maistuvat tatit, niistä yleisimpänä sappitatti, oppii erottamaan aika helposti.

Minun yksi suosikkitattini on kangastatti, jota esiintyy yleisimmin määntymetissä. Kun kangastatti on likaisen ruskean näköinen ja paistettaessa muuttuu

Kehnäsieni.

mustaksi, sitä ei taideta juuri harrastaa. Jotkut väittävät, että kangastatti maistuisi kitkerältä, mutta minun mielestäni maussa on vain lievä hapahko vivahde, joka juuri antaa kangastatille sen omalaatuisen maun.

Viime kesänä kangastatteja nousi valtavia määriä, niin että niitä kerätessä pystyi valikoimaan koriin nuorimmat ja madottomat tatit. Herkullisia kangastattimuhennoksia hieman eri tavoin laitettuna on kesäpöydässäni usein.

Toinen vähemmän tunnettu erinomainen ruokasieni on kehnäsieni (ks. kuva). Se on vaatimattoman näköinen, ja täyteen mittaan kasvaessaan sen lakki usein halkeilee reunoistaan. Sieni muistuttaa ulkonäöltään vähän seitikkejä, mutta sen erottaa helposti esimerkiksi myrkyllisestä suippumyrkkyseitikistä.

Sienen lakki on vaaleanruskean keltainen ja lakin keskellä on harmaansävyistä ”kehrä”. Jalassa on helposti irtoava rengas. Useimpina loppukesinä ja syksyinä kehnäsientä on varsin runsaasti. Sienen voi pilkkoa ryöppäämättä suoraan pannuun tai tehdä siitä sienikeittoa. Sienen maku on mieto, mutta omaleimaisen herkullinen.

Ei muuta kuin kehnäsieniä ja kangastatteja keräämään, viimeistään ensi kesänä!

JUHANI FORSBERG

Raimo Pärssinen valtiopäiväedustajaksi Ruotsissa jo viidettä kertaa

Valtiopäiväedustajaksi Ruotsin syyskuun puolivälissä pidetyissä vaaleissa on valittu **Raimo Tapio Pärssinen**, 58 v, jo viidennelle perättäiselle, v. 1998 alkaneelle kaudelle Gävleborgin läänistä sosialidemokraattisesta puolueesta.

Jalasjärvellä Suomessa **Lauri ja Ilmi Pärssisen** perheen 6-päisen veljessarjan nuorimmaksi 5.4.1956 syntynyt Raimo Tapanin vanhemmat muuttivat lapsineen Ruotsiin, aluksi Bispgårdeniin Jämtlannin läänin 22.12.1956. Ruotsiin he päätyivät, kun Raimon isä Lauri, s. 1923, oli Lapin sodassa haavoittuttuaan päässyt aikoinaan Ruotsiin Sollefteåhon kuntoutetta-

vaksi. Lauri hakeutui myöhemmin muutamaksi vuosiksi ruotsalaisyhtiö SCA:lle metsuriksi ja kuusilapsinen perhe muutti sinne hänen perässään.

Raimo Pärssinen kertoo valtiopäivien kokoonnuttua tulleen valituksi hyvin merkittäväle paikalle Työmarkkinavaliokunnan (Arbetsmarknadsutskott) puheenjohtajaksi. Hänen päästessään ensimmäistä kertaa 1998 valtiopäiväedustajaksi oli Ruotsin valtiopäivillä 15 taustaltaan ruotsinsuomalaista edustajaa. Nyt heitä on vähemmän.

Suomalaiset juuret eivät ole unohtuneet Raimo Pärssiseltä, sillä hän perusti v. 2008 Ruotsin valtiopäiville

ruotsinsuomalaisen yhdistyksen (Svensk-finska föreningen i riksdagen) ja valittiin sen puheenjohtajaksi. Yhdistyksen jäsenmäärä, joka koostuu niin ruotsinsuomalaisista valtiopäiväedustajista kuin virkamiehistäkin, on 40 henkeä (2013). Yhdistys toimii suomen kielen aseman parantamiseksi Ruotsissa.

Sukututkimusten, tiedot saatu Seija Pärssiseltä Heinolasta, mukaan Raimo Pärssisen juuret juontavat Vpl. Pyhäjärven Kunnianiemeen. Raimon isovanhemmat, Räisälän Näpinlahdessa asuneet Toivo Tuomaanpoika Pärssinen, s. 1900, ja puoliso Hilda Siviä Aatamintytär Kopra,

myöh. Pärssinen, s. 1905, asettuivat 8 lapsensa kanssa sodan jälkeen Raumalle.

Tämän Toivo Tuomaanpojan isä Tuomas Pekanpoika Pärssinen, oli syntynyt 1864 Vpl. Pyhäjärvellä Kunnianiemessä, mutta muutti aikuisena Räisälän Näpinlahteen, missä merkitty kuolleeksi 4.8.1941, mutta on haudattu evakossa Ilmajoelle. Tuomas Pekanpojan vanhemmat, isovanhemmat ja tiedossa olleet esivanhemmat olivat Vpl. Pyhäjärvellä Kunnianiemessä asuneita. Vanhin kirkonkirjoista löytyvä esisiä on Antti Pärssinen s. 1652.

Sattuu olemaan niin, että

allekirjoittanut ja sisarukseksi olemme äitimme Maria Kaasalaisen, myöh. Pärssisen, s. 1900, kautta Raimo Tapani Pärssisen neljänsiä serkkuja. Isoisäni Juho Juhonpoika Kaasalaisen äiti oli Anna Juhontytär Pärssinen, myöh. Kaasalainen, s. 1824. Hän oli Raimo Tapani Pärssisen isoisän Tuomas Pekanpoika Pärssisen isän Pekka Juhonpoika Pärssisen, s. 1821, sisar.

Valtiopäiväedustaja Raimo Pärssisen viisi veljeä ovat myös jääneet asumaan Ruotsiin. Heistä Uppsalassa asuva **Ilkka Pärssinen** on ollut muutamia vuosia Pärssisen Sukuseuran jäsen. Ja Raimon setä, Helsingissä asuva Ilmo Tapio Pärssi-

Raimo Tapio Pärssinen.

nen on osallistunut sukuseuran tilaisuuksiin.

KAARINA
PÄRSSINEN

70 vuotta sitten – Karjalasta lähtöä muisteltiin Nokialla

Kesän 1944 jatkosodan evakuoitua muisteltiin Nokialla Maurin seurakuntatalolla 7. syyskuuta. Seutu on entistä Suoniemen kuntaa, joka myöhemmin liitettiin Nokian kauppalaan. Suoniemelle sijoitettiin viime sotien jälkeen lähinnä Vpl. Pyhäjärven Alakylän ja Noitermaan kylien siirtoväkeä. Tästä johtuen tilaisuuden osanottajien enemmistö oli juuriltaan pyhäjärveläisiä.

Talkooväen tarjoaman aloituskahvin ja karjalanpiirakoiden jälkeen lausui tervehdyksiä **Anna-Liisa Heikkilä**, joka oli myös kokoonnuttu alullepanija. Muisteluja alusti **Kirsti Naskali**, jonka tekemä esitys Pyhäjärven evakuoinnista perustui suurelta osin Sota-arkiston asiakirjoihin. Tilaisuuden ideana oli käydä läpi virallisia evakuointisuunnitelmia ja sotapäiväkirjoja ja verrata niitä sitten evakuoitujen omiin muistikuviin.

Suurin osa paikalla olleista muistelijoina aloitti evakkomatkinsa 1944 silloin ruuhkaisella Noitermaan rautatieasemalta. Koska junat olivat täynnä ihmisiä tavaroineen, ei mukaan mahtunut lehmä, vaan ne piti paimentaa Pyhäjärveltä maanteitse Savoon tai jopa Keski-Suomeen asti. Tässä työssä joutuivat teini-ikäiset nuoret tekemään satojen kilometrien raskaan marssin. Nuorimmatkin evakkoon joutuneista ovat nyt jo 70 vuotta täyttäneitä, joten on selvää, että kesästä 1944 jotain muistavien keski-ikä on korkea.

Yhteislauluna tilaisuudessa laulettiin Karjalaisten laulu, Kotimaani omi Suomi, Karjalan kunnalla sekä Anna-Liisa Heikkilän sanoitus ”Kotiseudulle” kappaaleen ”On maista kaikista sittenkin” sävelin. Laulua johti **Jorma Matikainen**.

Yleisöä tilaisuuteen oli saapunut täysi salillinen, noin seitsemänkymmentä henkeä. Kuulijoita oli tullut kauempaakin, tiettävästi ainakin Keuruun ja pääkaupunkiseudun väliltä. Yleisössä oli myös nuorta kuulijakuntaa kuulemassa isovanhempiensa kokemuksia.

MIKA PURANEN

Pyhäjärveläisten evakuointi kesällä 1944 asiakirjojen valossa

Pyhäjärvi saatiin vallattua takaisin jo jatkosodan alkuvaiheessa elokuussa 1941. Ensimmäiset siviilihenkilöt palasivat sinne syyskuun 1941 alussa, mutta pääosa asukkaista palasi takaisin koteihinsa keväällä 1942. Samoihin aikoihin keväällä 1942 alkoi sotilashallinto valmistella palautetun alueen evakuointisuunnitelmia. Työ oli normaalia sotilasviranomaisten ennakkovalmistelua. Koska tilanne ei ollut asian suhteen sillä hetkellä kriittinen, työ eteni hitaasti ja suunnitelmat valmistuivat vasta loppuvuonna 1943.

Sota-arkistosta löytyvä Pyhäjärven kunnan karkea evakuointisuunnitelma on päivätty 30.9.1943. Suunnitelmat oli laadittu kahta vaihtoehtoa varten: evakuointi rautateitse (suunnitelma A) Keski-Suomeen kuormauspaikkoina Pyhäjärvellä Noitermaan ja Pyhäjärven asemat, tai evakuointi maanteitse (suunnitelma B) kokoontumispaikkoina Pyhäjärven asema, Saapru, Noitermaa ja Alakylä reittiä Konnitsa-Unnunkoski-Koverila-Hiitola-Ilmee. Ilmee sijaitsi Hiitolassa nykyisen Rautjärven kohdalla. Ilmee oli näissä suunnitelmissa luovutuspaikka eli ilmeisesti evakuoinnin oli ajateltu päättyvän sinne tai jatkuvan sieltä rautateitse.

Suunnitelmat oli laadittu niin väestöä, karjaa kuin materiaaliakin varten ja ne olivat yksityiskohtaiset myös väestön, karjan ja hevostalonien huollon, liikenteenohjauksen ym. suhteen. Suorituskäskyt olivat valmiina, vain evakuoinnin alkamispäivä ja kellonaika puuttuivat. Suunnitelman liitteenä olivat arviot evakuoitavien henkilöiden, karjan ja materiaalin määristä. Pyhäjärven suunnitelmaan oli merkitty lapsia, vanhukia ja heidän hoitajiaan 2390 henkeä (kuljetettavia), marsivaa väestöä 3489 henkeä, kuljetettavia nautoja 4196 ja eläinten hoitajia 1227, kuljetukseen käytettäviä hevosia oli merkitty olevan 1239, mutta kuorma-au-

toja vain neljä. Aikaa evakuointiin oli suunniteltu olevan 1-6 vuorokautta evakuointikäskyn antamisesta.

Sotatilanteen muututtua Euroopassa oli sotilashallinnossa ehdotettu jo keväällä 1944 Karjalan evakuointia, mutta päämajassa ehdotus torjuttin. Venäjän aloitettua suurhyökkäyksen kesäkuussa 1944 evakuointi jouduttiin sitten toteuttamaan Pyhäjärvenkin osalta melko kiireellä eikä matkanteko suinkaan pysähtynyt suunnitellusti ilmeelle.

Suurhyökkäys alkoi Valkeasaaresta 9.6.44. Yöllä 16.-17.6. alkoi tilanne pyhäjärveläisten kannalta muuttua kriittiseksi, pelättiin saarroksiin joutumista. Ilta yöstä tuli Käkisalmen suojeluskuntapiiriin ilmoitus, että ”Länsi-Kannaksen tilanteesta johtuen evakuointia on kiirehdyttävä ja väestö on pantava marssiin”.

Virallinen evakuointikäsky Pyhäjärven etelä- ja itäosan kylien osalta annettiin lauantaina 17.6.44 aamulla klo 5.48. Muu osa pitäjää sai virallisen lähtökäskyn saman päivän iltana. Pyhäjärven historiassa tosin mainitaan, että mm. kirkonkylän välle tuli lähtömääräys vasta tiistaina 20.6.

Evakuointi tapahtui sekä maanteitse että rautateitse. Rautatiekalustosta oli huutava pula, joten osa väestöstä ja karja joutui marssiin. Kesäaika osaltaan teki mahdolliseksi karjan ajamisen teitä pitkin.

Käytännössä Pyhäjärven asukkaat olivat tuolloin jo varustautuneet lähtöön ja tiesivät odottaa sitä, koska useiden päivien ajan oli ohi kulkenut evakoita naapuripitäjistä ja sodan äänet olivat voimistuneet. Mm. Sakkola oli tuolloin jo suurelta osin tyhjentynyt. Sikäli tilanne oli heidän kohdallaan vielä erilainen, että lehmä pystyttiin kuljettamaan myös rautateitse.

Armeijan kuvaajat olivat paikalla Sakkolan Haitermaassa ja Pyhäjärven Noitermaassa sunnuntaina 18.6., kun evakuointi oli

käynnissä. SA-kuvamateriaalissa on useita kuvia sekä Haitermaasta että Noitermaasta.

Evakuointi Pyhäjärveltä tapahtui useassa vaiheessa. Ensin lähtivät rautateitse lapset, vanhukset ja heidän huoltajansa. Evakuointitoimiston sotapäiväkirjan mukaan 1. kuljetus, jossa oli pyhäjärveläisiä, lähti sunnuntaiamuna 18.6. klo 4.00 Noitermaan asemalta: kuljetus nro 884 sisältäen 25 vaunua, joissa oli pyhäjärveläisiä 700 henkeä, lisäksi kolme vaunua materiaalia, määräsena Koskenpää ja Petäjävesi. Lähtö tapahtui siis jo noin vuorokauden kuluttua virallisen lähtökäskyn antamisesta.

Seuraava junakuljetus, jossa oli pyhäjärveläisiä, on merkitty tapahtuneen myöskin Noitermaan asemalta, vuorokautta myöhemmin maanantaita vasten yöllä 19.6. klo 1.45, 23 vaunua, purkausasema Jyväskylällä. Seuraava kuljetus oli Myllypellon asemalta samana päivänä 19.6. klo 12.35 ylimääräinen juna, jossa oli 11 vaunua, määräsena oli Sydänmaa (Alavudella).

Pommitusvaaran vuoksi Pyhäjärven asemaa käytettiin evakkokuljetuksiin hyvin vähän. Noitermaan lisäksi lastauspaikkana oli Kokkomäen kohdalle metsään vedetty sivuraide ja Myllypellon asema, joka sijaitsee Räisälän puolella.

19. päivän illalla lähti myös Noitermaan asemalta kuljetus ja seuraavanakin päivänä tiistaina 20.6. lähti vielä ainakin kaksi junaa, joissa oli pyhäjärveläisiä. Toisessa junassa oli 21 vaunua, toisessa 33 vaunua, mutta näissä junissa kuljettiin ihmisten lisäksi myös pikkukarjaa (vasikoita, lampaita ym.), tavaraa ja viljaa.

20.6. oli päivä, jolloin Viipuri menetettiin ja puolen päivän aikaan tapahtui Elisenvaaran aseman pommitus, joka on Suomen historian tuhoisin siviiliväestöön kohdistunut pommitus. Sen alle jäi kaksi

räisäläläisten evakkojuna ja pommituksessa kuoli myös joitakin pyhäjärveläisiä.

20. päivän jälkeen ei sotapäiväkirjoissa ole enää mainintoja pyhäjärveläisten henkilöiden evakuointijuna-kuljetuksista, mutta 20.6.-1.7. lähti päivittäin niin Noitermaan kuin Pyhäjärvenkin asemilta useita junia, joissa kuljettiin pikkukarjaa ja tavaraa.

Nautakarja eli aikuiset lehmät kuljetettiin Pyhäjärveltä maanteitse marssien. Pitäjän eteläosasta, mm. Noitermaasta karjan ajajat lähtivät osa sunnuntai-iltana 18.6. (siis samana päivänä kuin 1. evakkojuna lähti), osa maanantaina 19.6. Muualta pitäjästä lähdettiin päivää paria myöhemmin.

Reitti kulki Kiimajärven kankaan läpi Konnitsan kylää kohti eli sitä reittiä, joka oli ollut suunnitelmassakin. Tarkoitus oli, että kun on päästy sodankäynnin kannalta kriittisimpien alueiden ohi, lehmät lastataan juniin.

Koska tavaravaunuista oli kuitenkin koko ajan huutava pula, matkaa jouduttiin jatkamaan jalan aina vain eteenpäin Punkaharjun ja Savonlinnan ohi rautatietä seuraten. Osa sai karjan vauuihin Savonlinnassa, mutta suuri osa joutui kävelemään paljon pidemmälle, lähelle Pieksämäkeä ja joutui joutuivat kulkemaan koko matkan Keski-Suomeen jalan ja hevosperillä. Matkaa kertyi useimmille yli 200 km ja aikaa kului viikko, kaksi, joidenkin osalla lähes kuukausi, koska mm. lehmien poikimisten ja hevosten varsomisten vuoksi jouduttiin pitämään taukoja.

Myös Pyhäjärven teollisuuslaitosten evakuointi alkoi samana päivänä kun lähti ensimmäinen pyhäjärveläisten evakkojuna eli 18.6.

Käkisalmen suojeluskuntapiiriin ilmansuojelujoukkojen kuukausikertomuksen mukaan 20.6.1944 koko väestö ja nautakarja Pyhäjärveltä oli siirretty pois. Kyliin jäi tässä vaiheessa vielä sotilaita ja työvelvollisia, jotka jäivät ruokkimaan sotaväkeä, korjaamaan sattoa ja lastaamaan tavaroita.

Koska taistelut eivät ulottuneet Itä-Kannakselle, kuten oli pelätty, työvelvollisia, mm. karjanajajia, komennettiin evakkomatkalta vielä takaisin lastaamaan tavaroita ja korjaamaan sattoa. Heinäkuun lopussa ilmoitettiin Pyhäjärvellä olleen 418 henkilöä ja 400 tonnia tavaraa, ja vielä syyskuun puolivälissä oli mm. teollisuuslaitosten koneista osa kuljettamatta.

Väli rahansopimus tuli voimaan 19.9. ja alueen piti olla tyhjä 21.9.44. Noin puolet viljasadosta ehdittiin korjata. Viimeisinä siviileinä lähtivät Pyhäjärven historian mukaan sotilaiden mukana Pyhäjärven poliisit aamulla 22.9.44, jolloin Pyhäjärvi tyhjentyi ainakin sillä kertaa lopullisesti suomalaisista asukkaista.

Pelkästään asiakirjoja lukemalla tajuaa tilanteen järkyttävyyden ja kohtalonomaisuuden. Valtavan pitkä juna toinen toisensa jälkeen, kymmeniä vaunuja täynnä ihmisiä ja muutama päivää myöhemmin pienkarjaa ja tavaraa. Tietä täynnä ihmisiä ja eläimiä.

Kaakkois-Suomen sotilasläänin evakuointitoimiston sotapäiväkirjassa mainitaan 18.6. mm., että Suojeluskunnan, Salmin ja Käsänselän suunnasta saapui illalla kolme hevostalonin, joissa oli yhteensä 2600 hevosta. Ihmisiä oli todennäköisesti mukana vielä enemmän. Kun ajattelee tällaista hevosjonoa matkustajineen illalla saapumassa, ymmärtää, minkälainen urakkapeliästä näiden huolto oli. Ja matka jatkui päivä toisen perään...

Toisaalta herättää ihailua se huolellisuus, jolla kaaoksesta ja monella tavalla vaarallisesta tilanteesta huolimatta asiat kirjattiin ylös. Niin ihmiset, lehmät kuin lampaatkin laskettiin ja merkittiin muistiin, käskyt ja kuljetusten ajat kirjattiin minuutin tarkkuudella vuorokauden ympäri. Suomalainen yhteiskunta pystyi toimimaan järjestelmällisesti kaaosmaisesta tilanteesta huolimatta.

KIRSTI NASKALI

Lähteinä on käytetty Sota-arkistossa olevaa materiaalia (mm. Viipurin suojeluskuntapiiriin arkistoa ja Kaakkois-Suomen Sotilasläänin Esikunnan arkistoa), Impi Wiikan Vpl. Pyhäjärvi-kirjaa, Anna-Liisa Heikkilän ja Heikki Karttusen Noitermaan seudun historiikka (osa Vaellusvuodet) sekä kirjaa Karjala 4. (Karjalan vaiheet).

Seitsemän sisarusta Noitermaan Heikkosia. Martti Heikkonen, Hilka Jäntti, Kerttu Kotakorpi, Eila Riikimäki, Seppo Heikkonen, Erkki Heikkonen ja Kaija Peltonen. Kuva puuttuu sisarusarjan toiseksi nuorin Toivo Heikkonen, joka ei ollut nyt mukana. Erkki Heikkonen ehti vielä syntyä Pyhäjärven Noitermaassa toukokuussa 1944. Kuva: Mika Puranen.

Yleisökuvassa edessä toisessa rivissä on Kerttu Niukkanen (o.s. Pulakka) tyttärensä kanssa ja Esko Sipponen vaimonsa kanssa. Kerttu ja Esko kulkivat evakkotien karjan kanssa. Kuva: Kirsti Naskali.

Evakkopoika kertoo: Toinen lähtö Karjalasta

Kylä heräsi kesäkuun 9. päivän kauniiseen aamuun vuonna 1944. Minulla on siitä aamusta mielessäni hyvin selvä mielikuva. Silloisen aikataulun mukaan lähdin aamuvarhaisella järvelle katsomaan kalanpyydyksiä. Veneeni oli naapurin Alaryönän rannassa, joten kuljin sinne naapurin haan kautta.

Järvellä ollessani rintamalta päin alkoi kuulua hirveä jylinä. Jotakin erikoista oli tapahtumassa. Katsoin katiskat, joista ei sillä kerralla tullut juuri mitään. Ilmassa oli selvästi sellainen tuntu, että olen nyt viimeistä kertaa kalastamassa Kiimajärvellä. Jätin kuitenkin katiskat järveen ja veneen rantaan sen tavalliselle paikalle. Pellon ja metsän välillä oli tukevista puista tehty aita. Sen paksuimpaan puuhun kaiversin linkkuveitsellä päiväyksen 9.6.1944 EN ikään kuin muistoksi siitä, että tässä paikassa olen ollut hyvin erikoisena hetkenä. Tämä päivä myös jäi viimeiseksi kalastuspäiväksi.

Nyt oli valmisteltava taas lähtöä evakkoon. Äiti, **Arvo**, **Laura** ja **Irene** pääsivät jollakin armeijan kuorma-autolla lähtemään aikaisemmin ja minä jäin isän kanssa kotiin. Armeijan auto vei äidin ja lapset Parikkalan Koitsanlahdelle muutaman päivän kuluttua hyökkäysvaiheen alkamisesta. Sieltä heidät kuljetettiin edelleen Orivedelle Oriveden opistolle. Meillä isän kanssa oli asevelvollisuuteen nähden sellainen tilanne, että isä oli liian vanha ja minä kuukauden verran liian nuori, joten me pääsimme lähtemään. Minä ja isä valmistelimme lähtemistä vielä muutaman päivän ajan.

Minä kävin Räisälässä Tiurissa myllyssä, jotta saim-

me jauhoja mukaan. Menomatalla Tiuriin tuli ilmatähtely yläpuolelle, jossa hävittäjät ampuivat toisiaan konekivääreillä. Satuin olemaan metsän kohdalla ja ajoin hevosen metsään näkösuojaan. Tien lähellä olevat puut oli varustettu noin 1,5 metrin korkeudella poratuilla sormen kokoisilla rei'illä. Ilmeisesti ne oli tarkoitettu räjäyttämällä kaataa tarvittaessa tielle kulkuesteiksi.

Isä teki mm. laatikon sikaan varten. Lastasimme kärryihin mahdollisimman paljon tärkeimpiä tavaroitamme ja sika kuului niihin. Laitoin kärryille myös ostamani haulikon panoksiineen. Isompia tavaroita, kuten maatalouskoneita yms. vietiin kuorma-autoilla Viipurin-Elisenvaaran radan varrella oleville asemille, mm. Laikkoon ja Simpeleelle. Sieltä niitä vietiin junilla kauemmas Suomeen. Yksi määräasema oli Keuruu.

Rintamalta kuului kovaa ampumista. Jylinä alkoi kuulua yhä selvemmin. Eräänä päivänä istuin navetan vintille, luhtiin vievillä rappusilla. Kuului kovaa lentokoneiden ääntä, sitten 15 kilometrin päästä Kiviniemestä niin kovaa pommien räjähtämistä, että navetan raput tärisivät ja sitten tuli suuri joukko venäläisiä pommikoneita näkyviin. Koneet kääntyivät takaisin Venäjälle päin. Sitten taas kuului koneiden ääntä, pommitus ja kääntyminen takaisin. Tämä toistui useita kertoja. Toisenlaista jyrinää kuului silloin, kun yhdeksän kilometrin päässä Sakkolassa oleva oma tykistö ampui. Ensin kuului lähtöpamaus ja sitten kranaatin räjähtäminen vihollisen puolella.

Ammunta ja pommitus

oli jatkuvaa jylinää. Se painui niin syvälle alitajuntaan, että korvissa kuului useiden vuosien ajan jatkuvasti kaukainen jylinä ja silloin tällöin se tuli esiin vielä 20 vuoden kuluttuakin. Lähtö Karjalasta tuli unessa esille hyvin usein ja kymmenien vuosien jälkeen.

Vielä ennen lopullista lähtöä oli jotakin asiaa äidille. Lähdin 18.6.1944 illalla polkupyörällä käymään Parikkalassa. Sinne oli matkaa noin 90 kilometriä. Mennessäni katsoin näkymää Lehtiköisen pajan metsikössä Konnitsan keskustassa. Siellä riippui paljon teuras-tettuja ja nyljettyjä lehmiamäntöjen välissä. Niitä ei ilmeisesti jostakin syystä voitu ottaa mukaan evakkomatalle.

Lähdin Parikkalasta aamulla takaisin kotiin. En kuitenkaan päässyt kotiin saakka, kun isä, mummon perhe ja osa naapurimme **Matti Tp. Äijön** perheestä tuli vastaan hevosilla ja karjan kanssa Konnitsassa Makia-ahon paikkeilla noin kuusi kilometriä kotoa. Käännyin takaisin ja seurasin heitä. Minä ajoin polkupyörällä ja isä hevosella.

Viranomaisen antamien määräysten mukaan Konnitsan kylä piti tyhjentää viimeistään 22.6.1944 (Konnitsan kyläkirja s. 117). Konnitsasta lähdettiin kuitenkin ilmeisesti 19.6.1944. Kuljimme melkoisen jännityksen vallassa, kun saimme tietää, että Karjalan kannaksen toisella reunalla vihollinen oli edennyt jo pitkälle. Oli selvästi mahdollisuus, että venäläiset olisivat voineet kiertää meidän eteemme ja motittaa meidät. Onneksemme näin ei kuitenkaan käynyt.

Kuten edellä jo mainitsin, minun lähtemiseni Kar-

jalasta oli vain yhden kuukauden varassa. Täytin heinäkuun 23. päivänä 17 vuotta, mikä oli silloin asevelvollisuusikärajana. Kuukautta myöhemmin en enää olisi päässyt lähtemään, vaan olisin joutunut armeijaan.

Syötimme karjaa sopivissa ja maanomistajien mielestä sopimattomissakin paikoissa, lepäsimme ja lypsimme lehmät illoin aamuin. Sika sai juoda lämmintä maitoa niin paljon kuin jaksoi ja loppumatkasta sillä oli vaikeuksia sopia laatikkoon. Lehmien syöttämisessä ei ollut ongelmia alkumatkasta, mutta myöhemmin joka paikasta ei päästetty. Lehmien sorkat olivat kovilla pitkän maantiekävelyn aiheuttaman kulutuksen vuoksi.

Ensimmäisenä yönä nukuin jossakin pienessä saunassa vähän aikaa. Siihen aikaan juhannus oli pysyvästi 24.6. Neljäs yö oli juhannusyö. Silloin yritin nukkua Rautjärven Ilmeen kylässä, nykyisen rajan lähellä Suomen puolella pienellä aholla kokkoa muistuttavan tulen ääressä. Pienen nukahtamisen jälkeen tulen puolella tuntui liian kuumalta ja toista puolta paleli, koska yöllä oli vain kaksi astetta lämmintä.

Meidän piti useissa paikoissa, mm. Putikossa ja Rantasalmella, päästä juonaan, mutta joka paikassa oli sama vastaus, ei ole vaunuja. Näin jatkoimme kulkemista karjan kanssa kohti Keski-Suomea. Kuljimme mm. Savonlinnan ja Jyväskylän kaupunkien läpi.

Savonlinnassa muodostui monelle ongelmaksi Kyronsalmen silta, jossa maantie ja rautatie olivat samalla sillalla. Siinä monien kärryjen kapeat pyörät menivät rikki pudottuaan rata-

Noitermaassa syntynyt Leena Ijas lähti evakkoon Räisälän Hytinlahdesta.

Ensio Näriäisen evakkomatka alkoi Konnitsasta. Kuvat: Mika Puranen.

Evakkokokemukset kiinnostivat myös nuorempaa polvea. Ensio Näsiäisen (oik.) kanssa kuvassa Kari ja Arto Näriäinen sekä Minna ja Sara Näriäinen. Kuva: Kirsti Naskali.

kon vieressä olevaan kooloon ja vääntyen kappaleiksi.

Noin kahden viikon kuluttua lähtemisestä eli noin 5.7.1944 saavuimme Petäjävedelle Kintauden kylään. Siellä meille ilmoitettiin, että nyt pysähdytään tähän. Vastanottajana oli mm. **Yrjö Raiskila**. Meidän perhe, siis isä ja minä sekä lehmät, ohjattiin noin kolmen kilometrin päässä keskustasta olevaan **Aarno Vesterisen** omistamaan Niemelän taloon. Siellä meidät otettiin ihan mukavasti vastaan.

Nimensä mukaisesti talo sijaitsi korkealla mäellä Alakinta-järven niemessä. Talon pihapiirissä oli vanha sekä uudempi asuinrakennus. Vanha rakennus käsitti keittiön ja kamarin huo-

neiston sekä ison pirtin ja pienen kamarin sisältämän huoneiston. Saimme asutavaksemme ison pirtin ja pienen kamarin.

Isä kävi sitten hakemassa äidin ja muut lapset Orivedeltä Kintaudelle, mutta he muuttivat jo syksyllä Eräjärvelle. Minulla oli sellainen mieli, että tekisin mitä muuta työtä tahansa, mutta rengiksi en lähde. Niinpä päätin mennä läheiselle asemalle asemapäällikön puolelle kysymään töitä. Hän lupasi ottaa minut rautateille töihin. Aloitin työni liikennetöiläisenä syyskuun alussa Kintauden asemalla ja jäin asumaan Niemelään.

ENSIO NÄRIÄINEN

Lisää evakkokertomuksia tulossa seuraaviin lehtiin

Vpl. Pyhäjärvi-lehden toimituksessa on lisää lukijoiden lähettämiä evakkokertomuksia, joista aiemmin on jo julkaistua osia. Sekä näitä kertomusten jatko-osia että uusia tarinoita tullaan julkaisemaan seuraavissa lehdissä. Toimitus kiittää saamastaan materiaalista!

Torpan Antin tarinoita

Osuuskaupan johtaja oli humoristi ja valmis tuomaan iloa kanssaihmisille. Kerran muuan kauppatukusta- ja oli tullut autolla käymään ja jäi yöksi Osuuskaupalle. Illalla lämmitettiin sauna ja myös naapurin vanha Tuomas-isäntä kutsuttiin saunomaan. Johtaja narrasi Tuomasta, että saunomassa on Vaasan läänin maa-herra. Tuomas vähän epäili, mutta taisi lopulta johtajan tarinaan uskoa, koska kertoi myöhemmin kyläläisille tavanneensa saunalla ison herran: ”Hajusaippualla se pesi jalkiansakin”.

Sahakuivan arvoitus selvisi

Pyhäjärvi-Säätiön arkistossa on kuva sahasta, jonka sijaintia kyselin toukokuun 2013 lehdessä. Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön tiedoissa on ”Onkohan kyseinen kuva (785) Käkisalmeista vai Pyhäjärveltä? Irma Karppanen on löytänyt kuvan Antikvaariosta”.

Kun nyt selasin naapuripitäjä Sakkolan Kiviniemen kirjaa, näin kuvan sahasta Kiviniemi-kirjassa sivulla 147, ja seuraavalla sivulla olevassa kuvassa näkyy juuri sama kulma. Ikkunoista tunnistin, että Suvantolan sahasta on todennäköisimmin kyse.

PIRJO KIIALA

Pyhäjärvi -tuotteet

*** Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuaikojilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

*** Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyttä kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kopitajastamme sekä muresanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

*** Isännänviiri** (suunnittelu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

*** Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunnittelu Kaarle Viika) 42 euroa + postikulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Kokouskutsu

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n syyskokous
Sunnuntaina, 1. adventtina 30.11.2014 klo 13.00.

Helsingissä **Karjalatalo, 2. krs. Yläsali**
Käpylänkuja 1, 00610 Helsinki

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset syyskokousasiat. Niitä ovat mm. toimintasuunnitelma sekä tulo- ja menoarvio vuodelle 2015, jäsenmaksusta päättäminen, vuosittain valittavan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta vuodelle 2015 ja jäsenten valinta erovuoroisten tilalle hallitukseen vv. 2015-2016.

Kokouksen jälkeen vietämme seuran pikkujoulua joulupuuron, kahvittelun ja pikkupurtavan kera. Keskustelun lomassa puuropakinoitsijana kuullaan Juhani Forsbergia ja Ilmo Pärssinen laulattaa joululauluja. Järjestämme myös perinteiset arpajaiset, joita varten vastaanotetaan lahjoituksina pieniä voittoja. Tilaisuudessa on saatavana seuran teettämää vaakunapaitaa, 50-vuotishistoriikkia ja Muistojen järvi-dokumenttifilmiä.

Lämpimästi tervetuloa kaikki seuramme jäsenet ja muutkin pyhäjärveläisyydestä ja karjalaisuudesta kiinnostuneet!

VPL. PYHÄJÄRVI-SEURA RY:N HALLITUS

Porsaspatsas paljastettiin Evakkopuistoon Lempäälässä

Lempäälässä Pirkanmaalla on paljastettu Karjalan kannaksen merkittävistä porsastuotannosta muistuttava patsas. Patsaalla halutaan viestiä kunnioitusta niille sukupolville, jotka toisen maailmansodan jälkeen rakensivat uutta kotipaikkakuntaansa yhdessä kanta-asukkaiden kanssa. Porsaspatsashankkeen takana on Sakkola-Säätiö yhteistyökumppaneineen yhdessä Lempäälän kunnan kanssa.

Patsastoimikunnan veturina toimivat **Hannu Turkkinen** ja **Eero Pilviniemi**. Sakkola oli kuulu porsaspitäjä, jonka parisniekat kävivät myyntimatkoilla pitkin Suomea. Myytäviä porsaita he hankkivat myös naapuripiitajista, kuten Pyhäjärveltä.

Vähintään sata euroa hankkeeseen lahjoittava henkilö tai taho saa nimensä pronssilaattaan, joka kiinnitetään patsaan jalustaan. Keräykseen voi vielä osallistua.- MRT

TAPAHTUMAKALENTERI

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon marraskuun kokous pidetään torstaina 6.11. klo 13 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17, Lahti. Pyhäjärven kuulumisia. - Tervetuloa!

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvi-kerhon marraskuun tarinatuokio on keskiviikkona 5.11.2014 klo 13.30 Koulukatu 12, Tampere. - Tervetuloa!

Kerhon pikkujoulua vietetään sunnuntaina joulukuun 7. päivänä klo 15. Ravintola Vaskitähdessä, Hatanpään puistokuja 22, Tampere. Pikkujoulusta tarkemmin marraskuun lehdessä.

Retki Yleisradioon pe 31.10.14, kokoontuminen klo 10.45, kts. tarkemmin syyskuun lehti. Muistathan ottaa mukaan **henkilöllisyystodistuksen** tms. asiakirjan! Yhteyshenkilöinä toimivat tarvittaessa Kirsi Hedenstam p.0400-241244 ja Kaarina Pärssinen p. 040-5193036. Tervetuloa! - Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Sääntömääräinen syyskokous su 30.11.14 klo 13.00 Karjalatalon yläsalissa. Katso tarkemmin kokouskutsu ohessa! - Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Suvannon Seudun sukututkimuspiiri su 29.11. klo 14-17 Karjalatalon Laatokkasalissa.

Erillinen Pataljoona 6:n muistojuhla Heinolassa 27.12. Jumalanpalvelus klo 11 kirkossa, Keljan taistelun 75-vuotismuistojuhla klo 13. seurakuntakeskuksessa.

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi!

Tilaushinta edelleen vain

30 euroa vuosikerta

Lehti ilmestyy joka kuukausi

Soita tilaus p. 040 730 2622

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunistä Vpl Pyhäjärveä**, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040. Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja. Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Seuraava Pyhäjärvi-lehti ilmestyy

marraskuussa. Aineistot toimitukseen viimeistään
pe 7.11.2014 mennessä, kiitos!

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön uudet adressit saatavana

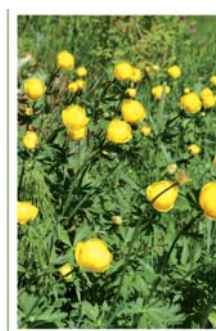
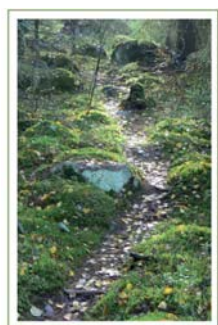

Adressit 10 euroa

kappale +
postituskulut.

Tilaukset:

Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8
00320 Helsinki,
puh. 050-511 2899 tai
juhaniforsberg@gmail.com

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-
SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Kirsti Naskali, Esko Pulakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasemantie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola